

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Padělání bankovek

Bc. Hana Klamplová

© 2019 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Hana Klampflová

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Padělání bankovek

Název anglicky

Banknotes counterfeiting

Cíle práce

Cílem diplomové práce je porovnání dvou měn a jejich padělání. Porovnávaná měna je česká koruna oproti americkému dolaru. Důraz je kladen na jejich ochranné prvky a náklady na vydání jednotlivých bankovek. V práci jsou rozebrány jednotlivé stupně padělků, objasněny tresty za padělání a vysvětlen správný postup při odhalení padělku. Práce bere zřetel na rozdílnost ekonomiky České republiky a Spojených států amerických. V závěru by práce měla vést k potvrzení či vyvrácení kladného vlivu prekluze ochranu měny před paděláním.

Metodika

Práce je dělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce zabývá historickým vývojem jednotlivých měn, historií jejich padělání, deskripcí ochranných prvků a jejich náročnost z hlediska výroby i z hlediska padělatelnosti. Další část je věnována nákladům na vydávání bankovek. V závěru první části jsou popsány stupně padělků, tresty za padělání bankovek a následně správný postup při odhalení padělané bankovky. Druhá – praktická část se zabývá jednotlivými metodami padělání peněz a jejich komparace z hlediska náročnosti odhalení a z hlediska frekvence použití. Dále se práce zaměřuje na metody odhalování padělaných bankovek. Na úplný závěr práce hodnotí vliv prekluze na padělání. Hlavním zdrojem budou pro českou korunu použita data českého statistického úřadu. Dalším zdrojem pro čerpání dat budou poznatky nabyté v rámci absolvování směnářenského kurzu pořádaného Českou národní bankou v Praze dne 4.5.2017. Pro americký dolar práce v mnoha kapitolách bude vycházet z online zdroje Uscurrency.gov.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova americký dolar, bankovky, česká koruna, ochranné prvky, padělky, prekluze, stupně padělků, technika padělání, tresty za padělání

Doporučené zdroje informací

HLINKA, B., Atentáty na peníze, Praha: Svoboda, 1987. 319 s.,

HLINKA, B., Peníze-poklady-padělky. Praha: Academia, 1996, 256 s. ISBN 80-200-0572-2

CHRISTOPHERS, B., LEYSHON, A., MANN, G., Money and Finance After the Crisis: Critical Thinking for Uncertain Times. USA: Hoboken, 2017, 272 s. ISBN 978-1-119-05143-5

NOVOTNÝ, V. Papírová pláň pro ČR 1918-1993, ČR a SR 1993-2014. Vlas slav Novotný, 2014. 216 s. ISBN 9788086543314

SURGA, L. České bankovky a mince 1993 – 2012. Jerome: 2012. 245 s. ISBN 978-80-903266-8-2

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Kamila Veselá, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 12. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 25. 03. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Padělání bankovek" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucí diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2019

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce Ing. Kamile Veselé, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat rodině, známým a kamarádům za pomoc při šíření dotazníku a v neposlední řadě všem respondentům, kteří byli ochotni se zúčastnit mého dotazníkového šetření.

Padělání bankovek

Abstrakt

Práce se zabývá celosvětově rozšířeným problémem padělání bankovek. Porovnává dvě odlišné měny. Jednou z porovnávaných je česká koruna, jež je používána výhradně v České republice. Pro silnou komparaci je zvolena měna, která je používána jako oficiální platidlo ve Spojených státech amerických a mnoha dalších zemích, tedy americký dolar. ČR a USA mají rozdílnou ekonomiku, politiku, kulturu i legislativu. Výsledkem práce je vyhodnocení bezpečnosti měn z hlediska četnosti, úspěšnosti a masovosti jejich padělání. Hlavní metodou pro dosažení výsledku je komparace. Práce bere v úvahu rozdílnost měn, proto jsou porovnávaná data převáděna do stejných hodnot. Práce hodnotí bezpečnost měny i z pohledu informovanosti běžného občana, k čemuž využívá dotazníkového šetření. Výsledkem šetření je vyhodnocení znalosti ochranných prvků mezi občany ČR, faktorů, které mají na znalost ochranných prvků vliv, frekvence výskytu padělaných bankovek a v neposlední řadě je výsledkem i prokázání chování člověka v případě styku s padělkem.

Klíčová slova: americký dolar, bankovky, česká koruna, ochranné prvky, padělky, prekluze, stupně padělků, technika padělání, tresty za padělání

Banknotes counterfeiting

Abstract

The work deals with the worldwide widespread problem of banknote counterfeiting. It compares two different currencies. One of the comparisons is the Czech crown, which is used exclusively in the Czech Republic. For a strong comparison, the currency used is the official currency used in the United States and many other countries, the US dollar. The Czech Republic and the USA have different economies, policies, culture and legislation. The result of the work is the evaluation of currency security in terms of frequency, success and massiveness of counterfeiting. The main method for achieving the result is comparison. The work takes into account the differences in currencies, so the data being compared is converted into the same values. The work evaluates the security of the currency from the point of view of ordinary citizen awareness, using a questionnaire survey. The result of the investigation is the evaluation of the knowledge of the security elements among the citizens of the Czech Republic, the factors that influence the knowledge of the security elements, the frequency of the occurrence of counterfeit banknotes and, last but not least, the demonstration of human behavior in case of contact with counterfeit.

Keywords: American dollar, bank note, Czech crown, protective elements, counterfeit money, preclusion, degrees of counterfeit money, technique of counterfeiting, punishments for counterfeiting

Obsah

Úvod.....	13
1 Cíl práce a metodika	14
1.1 Cíl práce	14
1.2 Metodika	14
2 Teoretická východiska.....	15
2.1 Porovnávané země	15
2.2 Historie vývoje platidel	15
2.3 Peníze	16
2.3.1 Barterový obchod.....	16
2.3.2 Komoditní peníze.....	16
2.3.3 Papírová podoba peněz	17
2.3.4 Historie vývoje české koruny	18
2.3.5 Historie amerického dolaru.....	20
2.4 Historie padělání	21
2.5 Peníze v současnosti.....	22
2.5.1 Funkce peněz	22
2.5.2 Americký dolar v současnosti.....	23
2.5.3 Česká koruna v současnosti	24
2.6 Ochranné prvky bankovek	24
2.6.1 České koruny	24
2.6.2 Amerického dolaru	25
2.7 Stupně padělků	27
2.8 Metody padělání.....	27
2.8.1 České koruny	27
2.8.2 Americké dolary	29
2.9 Tresty za padělání bankovek	29
2.9.1 V rámci ČR	29
2.9.2 V rámci USA	30
2.9.3 Tresty za padělání	30
2.9.4 Přístup porovnávaných zemí k ochraně měn	31
2.10 Postup při odhalení padělku	31
2.11 Data k porovnání ekonomik České republiky a Spojených států Amerických	32
2.11.1 Česká republika.....	32
2.11.2 Spojené státy americké	32
2.12 Prekluze.....	33
2.13 Statistické hodnocení	34

2.13.1	Dotazník.....	34
2.13.1.1	Hodnocení dotazníku.....	35
3	Vlastní práce	36
3.1	Makroekonomické ukazatele	36
3.1.1	Objemy oběživ v ČR a v USA.....	36
3.1.2	Struktura oběživa v ČR.....	37
3.1.3	Struktura oběživa v USA	40
3.2	Náklady na vydávání bankovek	43
3.2.1	Náklady na jednotlivé bankovky	45
3.2.2	Náklady na vydávání bankovek.....	45
3.3	Padělky.....	47
3.3.1	Počty zadržovaných padělků	47
3.3.2	Padělky na území ČR.....	48
3.3.3	Padělky amerických dolarů.....	52
3.4	Hodnocení dotazníkového šetření	55
3.4.1	Respondenti	55
3.4.2	Vzdělání	56
3.4.3	Výskyt padělků dle šetření.....	64
3.4.4	Znalost dolarových bankovek.....	66
3.4.5	Chování respondentů	67
4	Výsledky a diskuse.....	72
4.1	Porovnávané měny	72
4.2	Ochrana měn	72
4.3	Padělky.....	72
4.4	Volba otázek dotazníku.....	73
4.5	Zjištění z dotazníku.....	73
5	Závěr	74
6	Seznam použitých zdrojů	75
7	Přílohy	78

Seznam obrázků

Obrázek 1 První československá státočka	19
Obrázek 2 Ukázka metody padělání Shapirovým řezem	28
Obrázek 3 Ukázka padělané bankovky	28
Obrázek 4 Počet zadržovaných padělků české koruny dle území v roce 2018	52
Obrázek 5 Respondenti, kteří již někdy platili americkými dolary	66

Seznam tabulek

Tabulka 1 Země používající USD jako oficiální měnu a jejich počet obyvatel (2018).....	23
Tabulka 2 HDP porovnávaných zemí	36
Tabulka 3 Výše peněz v oběhu v porovnávaných zemích	37
Tabulka 4 Hodnota oběživa v zemích používající měny – přepočteno na obyvatele	37
Tabulka 5 Struktura oběživa v ČR ke 31.12.2018	38
Tabulka 6 Detail tiskové objednávky USD na rok 2019	45
Tabulka 7 Nákladovost USD bankovek v roce 2019	45
Tabulka 8 Cena tisku dolarových bankovek	46
Tabulka 9 Cena tisku dolarových bankovek v roce 2019	46
Tabulka 10 Hodnota zadržovaných USD ve světě v roce 2005	54
Tabulka 11 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (počet ochranných prvků na 1000 Kč)	56
Tabulka 12 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (portrét B. Němcové)	58
Tabulka 13 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (ochrana 200 Kč bankovky)	59
Tabulka 14 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (počet ochranných prvků na 1000 Kč)	60
Tabulka 15 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (vyobrazení portréту B. Němcové)	61
Tabulka 16 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (ochrana 200 Kč bankovky)	61
Tabulka 17 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (počet ochranných prvků 1000 Kč bankovky)	61
Tabulka 18 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (ochrana 200 Kč bankovky)	62
Tabulka 19 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (portrét Boženy Němcové)	62
Tabulka 20 Znalost ochranných prvků bankovek lidí s ohledem na jejich zaměstnání	63
Tabulka 21 Vliv vzdělání na chování při styku s padělkou	69

Seznam grafů

Graf 1 Vývoj výše oběživa v ČR v letech 2014 - 2018	32
Graf 2 Struktura oběživa v ČR - ks.....	38
Graf 3 Struktura oběživa v ČR - hodnoty	39
Graf 4 Počet bankovek v oběhu připadající na 1 občana ČR	40
Graf 5 Rozvržení bankovek v oběhu USA	41
Graf 6 Struktura oběživa v USA - ks.....	42
Graf 7 Struktura USD v oběhu - hodnoty	42
Graf 8 Počet dolarových bankovek v oběhu připadající na 1 občana USA.....	43
Graf 9 Tisková objednávka USD v letech 2010 - 2019.....	44
Graf 10 Počty zadržovaných padělků na území ČR v letech 2008 - 2017	47
Graf 11 Počet zadržovaných padělků v ČR z oběhu a před udáním do oběhu v letech 2009 - 2018	48
Graf 12 Počty zadržovaných padělků na území ČR v letech 2008 – 2018.....	48
Graf 13 Původ padělků ČR v roce 2018	49
Graf 14 Hodnota padělků Kč zadržené na území ČR v letech 2008 - 2018.....	50
Graf 15 Hodnota padělků všech měn zadržovaných na území ČR v letech 2008 – 2018.....	50
Graf 16 Zdařilost padělků české koruny v letech 2008 - 2018.....	51
Graf 17 Počet zadržovaných padělků USD na území ČR v letech 2008 - 2018.....	53
Graf 18 Zdařilost padělků amerických dolarů zadržovaných na území ČR v letech 2014 - 2018	53
Graf 19 Odpovědi na otázku „Kolik ochranných prvků má tisícikorunová bankovka?“	57
Graf 20 Odpovědi na otázku „Na které bankovce je vyobrazen portrét Boženy Němcové?“	58
Graf 21 Odpovědi na otázku „Který ochranný prvek není na 200 Kč bankovce?“	60
Graf 22 Výskyt padělků v krajích ČR	64
Graf 23 Výskyt padělků české koruny dle hodnoty.....	65
Graf 24 Chování respondentů při styku s padělkem dle pohlaví.....	68

Úvod

Padělání bankovek je celosvětovým problémem. V některých zemích se padělá více, v jiných méně. Stejně tak je každá měna jinak atraktivní pro padělatele i jinak náročná na napodobení. Každá měna má své vlastní ochranné prvky, každá země vlastní politiku i vlastní způsoby trestání padělatelů. Existuje i spousta způsobů, jak se lidé snaží bankovky napodobit. Některé jsou zdařilejší, jiné méně.

Práce je zaměřená na porovnání v oblasti padělání české koruny a amerického dolaru. Porovnávané měny jsou velmi rozdílné. Práce poukazuje na rozdílnost ekonomik ČR a USA, pracuje s rozdíly v oblasti ochranných prvků, nákladů na vydávání bankovek, výskytu padělků a mnoho dalšího. Ochranné prvky obou měn se vyvíjí v čase a snaží se držet krok před padělateli. Proto jsou nevyhovující bankovky stahovány z oběhů a nahrazovány jinými novějšími a bezpečnějšími. Období výměny peněz se nazývá prekluze. Práce se snaží prokázat či vyvrátit pozitivní vliv prekluze na ochranu bankovek. Základní metodou pro výzkum je použita komparace dat. Všechna použitá data v práci jsou převáděna na porovnatelné hodnoty, tedy před použitím kterékoli hodnoty, je třeba surové číslo uvést do poměru k počtu osob používajících měnu apod. Velká část práce je zaměřena na znalost ochranných prvků občanů ČR, pro což je vytvořeno dotazníkové šetření. Výsledkem práce by měl být nezkreslený pohled na úspěšnost padělání jedné měny oproti druhé a poukázání na znalost ochranných prvků mezi různými sociálními skupinami v ČR.

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je porovnání dvou měn a jejich padělání. Porovnávaná měna je česká koruna oproti americkému dolaru. Důraz je kladen na jejich ochranné prvky a náklady na vydání jednotlivých bankovek. V práci jsou rozebrány jednotlivé stupně padělků, objasněny tresty za padělání a vysvětlen správný postup při odhalení padělku. Práce bere zřetel na rozdílnost ekonomiky České republiky a Spojených států amerických. V závěru by práce měla vést k potvrzení či vyvrácení kladného vlivu prekluze ochranu měny před paděláním.

1.2 Metodika

Práce je dělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se práce zabývá historickým vývojem jednotlivých měn, historií jejich padělání, deskripcí ochranných prvků a jejich náročnost z hlediska výroby i z hlediska padělatelnosti. Další část je věnována nákladům na vydávání bankovek. V závěru první části jsou popsány stupně padělků, tresty za padělání bankovek a následně správný postup při odhalení padělané bankovky. Druhá - praktická část se zabývá jednotlivými metodami padělání peněz a jejich komparace z hlediska náročnosti odhalení a z hlediska frekvence použití. Dále se práce zaměřuje na metody odhalování padělaných bankovek a okrajově hodnotí vliv prekluze na padělání. Podstatnou částí práce je dotazníkové šetření, které zjišťuje úroveň vzdělanosti občanů ČR v oblasti ochranných prvků a jak významnou roli ve vzdělanosti občanů v této oblasti hraje jejich věk, bydliště, obecně vzdělání či jejich četnost styku s bankovkami. Hlavním zdrojem budou pro českou korunu použita data českého statistického úřadu. Dalším zdrojem pro čerpání dat budou poznatky nabyté v rámci absolvování směnárenského kurzu pořádaného Českou národní bankou v Praze dne 4.5.2017. Pro americký dolar práce v mnoha kapitolách bude vycházet z on-line zdroje Uscurrency.gov a webových stránek Federalreserve.gov.

2 Teoretická východiska

2.1 Porovnávané země

Česká koruna a americký dolar jsou dvě výrazně odlišné měny. Každou z nich se platí v jiné zemi, které jsou také velmi odlišné. Pro jejich porovnání v praktické části je třeba znát několik informací o ČR a USA, aby bylo možné číselné údaje přesněji porovnat. V roce 2018 žilo na území USA 326 766 748 obyvatel. Ve stejné chvíli žilo na celém světě 7 632 819 325 lidí. V ČR v tu dobu žilo 10 625 250 lidí. V ČR stoupá počet obyvatel jen mírně, zhruba o 0,07 % ročně, oproti tomu v USA se ročně počet obyvatel zvedne o 0,7 %, což je desetinásobek. (Worldometers, 2018) Hodnota hrubého domácího produktu za rok 2017 byla v ČR 5045188 milionů Kč. (ČZSO, 2018) V USA byl hrubý domácí produkt za rok 2017 o hodnotě 19 390 600 milionů dolarů. Hodnota HDP spojených států amerických zaujímala více než 31 % celkového světového HDP. (Trading economics, 2018) Důležitou informací je přepočtené HDP na osobu. V USA tato hodnota vykazovala 59 532 USD a v ČR 20 368 USD za rok 2017. (The World Bank, 2018)

2.2 Historie vývoje platidel

Money. Slovo v různých jazycích v lehce pozměněné formě vyjadřuje pojem platidlo nebo mince. Výraz je odvozen od chrámu bohyně jménem Juno Moneta, ve kterém byla umístěna první státní římská mincovna. Vznik slova „peníze“ pochází z latinského „pecunia“, což znamená „dobytek“. To se na první pohled nezdá být přímo související s penězi. Dobytek však byl jedním z nejstarších prostředků směny. Podobným způsobem byly využívány mimo kusů dobytka i kožešiny, mušle nebo sůl. Změna přichází v pátém století př.n.l., kdy se ceny dosud udávány v kusech dobytka začínají přepočítávat na množství kovu. Nejprve se ke směně používala měď a bronz. Kovy se z počátku ke směně používaly v surové formě. Později byly zpracovávány do určitých tvarů, do kterých se posléze vyrývaly obrazce. Jednotlivé kusy kovů měly různou váhu od 20 dkg až po 4 kg. Obrazce byly zpočátku značkou ryzosti kovu. První mince splňující jednotnou ryzost kovu i hmotnost byl římský AS. (Hlinka Bohuslav, 1975) Jedná se o minci o hmotnosti přesně jedné libry (454 gramů). (Jednotky.cz, 2018) První úřad pro vydávání mincí byl zřízen v roce 289 př.n.l. v Římě, který dal vzniknout stříbrnému římskému denáru. (Hlinka

Bohuslav, 1975) Kovové mince jsou využívány jako hlavní platidlo až do 17. století, kdy vznikly první bankovní domy, které začaly vydávat papírové bankovky. (Penize.org, 2018)

2.3 Peníze

Peníze prošly velmi dlouhým vývojem od dob svého počátku do současnosti, kdy jsou pro každého člověka samozřejmou a nezbytnou součástí života. Existovaly doby, kdy peníze na světě nebyly, což je pro většinu lidí dnes asi jen těžko představitelné. Tato kapitola popisuje proces, kterým peníze prošly, než se dostaly do dnešní podoby. (Saumelson & William D, 1995)

2.3.1 Barterový obchod

Dříve byli lidé schopni se o sebe postarat v rámci širší rodiny. Byli schopni v komunitě svých nejbližších lidí vyrobit dostatek výrobků, aby měli kde bydlet, co jíst, v čem chodit a tak podobně. Avšak tento způsob života byl omezený pouze na výrobky, které daná komunita byla schopna vyprodukovat. Například komunita, která vlastnila jabloňový sad, sice neumírala hlady, byla však omezená na jídlo převážně z jablek, což nemuselo všem vyhovovat. Jednoduše, co si domácnosti nevyrobily/nevypěstovaly/neulovaly, to neměly. Díky omezené pestrosti produkce se začala rozvíjet dělba práce. Každá komunita lidí se specializovala na produkci výrobků, kterou zvládala nejefektivněji. Tím měla každá rodina opravdu omezenou škálu výrobků pro svou spotřebu, avšak konkrétního výrobku měla obvykle větší množství, než sama dokázala spotřebovat, což vedlo k počátku směny. Výměna jednoho výrobku za jiný výrobek se nazývá barterový obchod. Pro úspěšnou realizaci barterového obchodu však byl nezbytný oboustranný zájem. Výrobek jedné rodiny musel být stejně atraktivní pro druhou rodinu jako výrobek druhé rodiny pro tu první. Pokud byl zájem pouze z jedné strany, iniciátor směny byl nucený směnu zprostředkovat přes další osobu, která vlastnila pro prodávajícího dostatečně atraktivní produkt. (Fuchs & Tuleja, 2005)

2.3.2 Komoditní peníze

Barterový obchod mohl být v mnoha případech složitý. Ne vždy kupec dokázal sehnat komoditu, za kterou by prodávající své zboží směnil. A také ne každá komodita byla dobře dělitelná a porovnatelná s jinými. Postupem času vzniklo něco, čemu se říká komoditní

peníze. Nejedná se však ještě ani zdaleka o peníze, které se používají dnes. Komoditní peníze byly produkty, které platily jako prostředek univerzální směny a postupem času se zformulovaly čtyři nezbytné vlastnosti univerzálního směnného prostředku a to:

1. Dělitelnost
2. Trvanlivost
3. Stejnorodost
4. Vysoká kupní síla

Příklady komoditních peněz: železo, zlato, stříbro, hovězí dobytek, čaj, koření, víno, pivo, diamanty a další. Zmíněné produkty se používaly jako první komoditní peníze. Ne všechny však splňovaly všechny čtyři podmínky. Například hovězí dobytek byl špatně dělitelný, pivo a víno málo trvanlivé, čaj neměl příliš vysokou kupní sílu a podobně. Jako vhodný prostředek směny se časem ukázalo zlato a jiné drahé kovy. Nejprve byly kovy přijímané v jakémkoli stavu, což s sebou neslo problém pro prodávajícího, který musel ověřovat množství a kvalitu přijímaného kovu. To dalo počátek vzniku ražení mincí, které byly zárukou kvality i množství drahého kovu. První mincovny rovnou na své mince razily ochranné známky, které zamezovaly možnosti padělání. (Fuchs & Tuleja, 2005)

2.3.3 Papírová podoba peněz

Jak barterový obchod s sebou nesl spoustu nepraktičnosti, tak i směna komoditního zboží byla významně omezující pro spotřebitele, a to i v případě pozdější vytříbené směny, která se soustředila na použití ražených mincí. Například v případě manipulace s většími částkami vznikaly problémy. Již ve 20. století vznikaly první papírové peníze, které zcela vytlačily přechodí formy obchodu. (Saumelson & William D, 1995) Papírové peníze se rozmáhaly velmi rychle pro jejich pohodlné užívání, lehkost při přenášení, snadnou a jasnou dělitelnost, dlouho trvanlivost a další výhody. Vzácnost si první bankovky udržovaly exkluzivitou, kterou jim dodávala rytecká práce a tím na nich byl jedinečný potisk. Původně papírové bankovky vznikly tím způsobem, že lidé s vyšším objemem zlata, než spotřebují pro směny, odevzdali nepotřebné množství zlata do banky, která jim vydala potvrzení o převzetí. Lidé se poté naučili směňovat tato potvrzení mezi sebou. Banky byly připraveny oproti potvrzení uložené zlato vydat zpět. Brzy po zavedení

systemu papírových bankovek banky vymyslely systém půjčování peněz za cenu úroku. (Novotný, 2008)

2.3.4 Historie vývoje české koruny

Pravděpodobně nejstarší ražbou na českém území jsou přemyslovské denáry pocházející z poloviny 10. století (kolem roku 955). Na jednotlivých mincích je vyražen nápis BOLESLAUS DUX a PRAGA CIVITAS, tedy kníže Boleslav a město Praha. Tím byla zahájena éra denárového období, které v českých zemích zavládla na několik dalších set let. (Hlinka Bohuslav, 1975, str. 79)

V této době byla česká země zemí s velmi pevnou základnou a rozvinutým domácím i zahraničním obchodem. Ražba denárů, byla na vysoké úrovni s ohledem na dobu. (Hlinka Bohuslav, 1975, str. 78) Prvními papírovými platidly na území současné České republiky byly tzv. bankocetle, které byly v oběhu za vlády Marie Terezie. První emise bankocetlí byly v hodnotách 25, 50 a 100 zlatých, kterými se v českých zemích dalo platit od roku 1762. Bankovky nebyly oboustranné, byly tištěny pouze z jedné strany papíru a většinou jednobarevně. Jako ochranný prvek sloužila suchá pečeť a v úplných počátcích ruční podpis, který byl později nahrazen tištěným (Glos, 2012). V roce 1919 proběhla měnová reforma. Tehdejší ministrem financí, který stál za měnovou reformou, byl Alois Rašín. Reforma probíhala ve dnech mezi 3. a 9. březnem roku 1919 a během ní byly všechny papírové bankovky v hodnotách 10-1000 korun okolkovány. (Ljung, 2018) Současně byly v oběhu prozatímní státočky v hodnotách 1 a 2 koruny, které nebyly okolkovány, ale platily stejně jako státočky vyšších hodnot. (Bajer, 2003, str. 24) Na všechny kolkované státočky byly kolky lepeny s výjimkou té o nejvyšší hodnotě 1000 korun, na ni byl kolek už rovnou natištěn. (Bajer, 2003, str. 25). Prvními uznanými československými státočkami byly okolkované Rakousko – uherské bankovky. Na obrázku níže je vzor bankovky v hodnotě 10 korun s nalepeným kolkem. Bankova měla rozměry 153 x 80 mm a v oběhu byla rok a tři měsíce. (Ljung, 2018)

Obrázek 1 První československá státočka

Zdroj: (Ljung, 2018)

Po celou dobu trvání Československé republiky (tedy roky 1919-1939) byla oficiální měnou československá koruna. Zprvu byly vydávané již zmíněné prozatímní státočky vydávané Rakousko uherskou bankou. Zároveň v roce 1919 byly vydány české státočky 1. emise. Hned po nich následovala éra státoček 2. emise a trvala v letech 1920-1923. Tyto státočky byly vydávány Národní bankou Československou (NBČ). Dále po období státoček přišlo období bankovek vydávaných též NBČ v letech 1926-1939.

Po období československé republiky následoval Protektorát Čechy a Morava 1939-1945. Národní banku československou vystřídala Národní banka pro Čechy a Moravu (NBČM), která vydávala státočky o hodnotách 1-100 Korun a bankovky o hodnotách 500-5000 korun. Následuje dlouhé období Koruny československé Kčs, která vydržela režim Československé republiky, Československé socialistické republiky i Českou a Slovenskou federativní republiku. Kčs byly vydávány Státní bankou Československou (SBČS), která

vydávala státovky o hodnotách 1-5 Kčs a bankovky o hodnotách 10-1000 Kč (Bajer, Papírová platidla Československa 1919-1993, 2003)

S osamostatněním české republiky přišly další změny v platidlech. Z Kčs se stala koruna česká (Kč), kterou vydávala ČNB. Mezi lety 1993-2003 byly ČNB vydávány bankovky v hodnotách 20-5000 Kč. (Bajer, Papírová platidla České republiky 1993-2003, 2003)

2.3.5 Historie amerického dolaru

Na názvu tak významné měny jako je právě dolar má velkou zásluhu právě česká země. Označení pochází z jáchymovského tolaru raženém na našem území koncem 16. století. Tolar se později rozšířil po celé Evropě a koncem 16. století jej Španělé dovezli poprvé za oceán. (USA Avetour, 2018) Poprvé v roce 1690 ve státu Massachusetts byla vytištěna bankovka, kterou bylo možno zaplatit ve všech zemích „západního světa“. K tomuto kroku bylo Massachusetts donuceno z důvodu válek. (Seward, 2008) Ještě před zavedením mincí a papírových bankovek jako platidlo byla na území dnešní USA nejpoužívanější jelení kůže. V angličtině se jelení kůže řekne „buckskin“. Jako platidlo se již dávno nepoužívá, ale k označení platidla je stále hojně používáno slovo „buck“, což je zkrácený překlad jelení kůže. Do češtiny je tento termín překládán jako „babka“. (Dufková, 2016) Spojené státy americké oficiálně vznikly v červenci roku 1776. (USA, 2018) Před tímto letopočtem každý jednotlivý stát pozdější USA používal vlastní papírové bankovky i vlastní mince. Den, kdy se Spojené státy americké staly nezávislým státem, je 4. července 1776. Přesně 9 dní před vyhlášením nezávislosti vznikla úplně první americká dvoudolarová mince. K jejímu vyražení došlo 25. června téhož roku. (USCURRENCY, 2018) Americký kongres vydal 2. dubna roku 1792 tzv. „Mincovní zákon“ o ražbě amerických dolarů. (Dufková, 2016) První papírové dolarové bankovky byly tištěny roku 1861 a říká se jim „greenbacks“. I zde přetrvává označení, kdy hlavním platidlem byla jelení kůže. Na těchto zelených bankovkách jsou již tištěná sériová čísla. Bankovky vytištěné v roce 1861 zůstaly v oběhu až do roku 1971. (USCURRENCY, 2018)

2.4 Historie padělání

Historie padělání jde společně s vývojem platidel. Již v době směnného obchodu, kdy se využívaly mušle jako platidlo, se objevili první padělatelé. Mušle byly rozděleny na různé hodnoty podle barev. Ty bílé, které měly nejnižší hodnotu, byly barveny a vydávány za barevné, cennější. (Verner, E15.CZ, 2016) V české zemi je známé jméno Václava Hanky jako padělatele významných rukopisů. V souvislosti s jeho jménem se mluví o pokusu o padělání nejstarší české mince. K této minci měl přístup jakožto správce numismatické sbírky Národního muzea v Praze. Padělatel vytvořil 18 mincí. Na to, že se jedná o padělky, se přišlo snadno. Napovídal už fakt, že oněch 18 mincí mělo různou hmotnost a to mezi 1,14 do 3,83 gramu na kus. Pachatel tohoto padělatelského činu nikdy nebyl prokázán. (Hlinka Bohuslav, 1975) Ve světě bylo padělání tvrdě trestáno. První doložení penězokazci Thomas a Anny Rodgersovi byli vystaveni trestu smrti za pouhých 40 pozměněných mincí. Během války probíhalo padělání bankovek ve velkém objemu. Hlavním motivem v tomto období nebyl v první řadě zisk z udávání padělků do oběhu, nýbrž poškození ekonomiky států bojující za opačnou stranu. (Burger, 2007)

Již v době prvních papírových bankovek, které byly kolkovány, vznikly pokusy o padělání. Jak je zmíněno v přechozí kapitole věnující se vývoji české měny, na bankovky byly nalepovány kolky jako důkaz pravosti. Právě tyto kolky byly cílem padělatelů. Padělané kolky byly různých původů, který je dnes již obtížně zjištělný. Převaha padělaných kolků pocházelo ze sousedních států. Při zjištění padělaného kolku byl úředně znehodnocen. Znehodnocení padělaného kolku bylo prováděno buď razítkem nebo obyčejným škrtnutím tužkou. Razítka pro znehodnocení kolku byla různá, nejznámějším je čtvercové razítko se šikmým textem BANK ÚŘ. MIN. FIN./PRAHA. Po znehodnocení kolku byly bankovky navráceny majiteli. (Bajer, 2003)

Prvních kolkovaných státovek všech různých nominálních hodnot bylo vytištěno a posláno do oběhu 500.599 ks. V letech 1920-1939 bylo zadrženo 409 kusů padělaných bankovek. Všechny 409 padělků pocházelo dohromady ze dvou padělatelských dílen (Wien a Czestochowa). (Bajer, 2003, str. 40)

Avšak díky padělatelům a penězokazcům jsou peníze dále vyvíjeny a zdokonalovány. Aby pravé peníze zůstaly jediným pravým platidlem, musí být ochranné prvky neustále zdokonalovány a držet se o krok napřed před padělateli. (Verner, E15, 2016)

2.5 Peníze v současnosti

V předchozích kapitolách je zmíněno, jakými fázemi peníze prošly, než se dostaly k podobě, která je používána dnes. Následující kapitola popisuje funkce peněz a podrobněji se zaměřuje na porovnávané měny – českou korunu a americký dolar a jejich současný stav.

2.5.1 Funkce peněz

Peníze jsou dnes neodmyslitelnou součástí života běžného člověka. Lidé se s nimi setkávají denně a používají je ke směně za věci každodenní potřeby. Každá věc však vzniká za nějaký určitým účelem. Ani u peněz to nebylo jinak. Tato kapitola pojednává o třech základních funkcích peněz.

1. První funkcí peněz je to, že slouží jako prostředek směny. Během historického vývoje, který dovedl peníze do podoby, která je dnes všem známá, probíhalo několik různých způsobů směny zboží mezi lidmi od barterového obchodu přes komoditní směnu. Oproti předchozím modelům směny peníze odstraňují problém s hledáním prodávajícího, který by zároveň měl zájem o konkrétní statky, kterými kupující disponuje. Peníze jsou univerzálním prostředkem směny.
2. Druhou funkcí peněz je jejich využití jako prostředku k oceňování. Díky penězům lze jednoduše vyčíslit cenu statků či služeb. Různé statky a služby lze velmi snadno převést na hodnotu udávanou v peněžní částce.
3. Třetí funkcí peněz je jejich využití pro uchování hodnot. V systémech směn, které penězům předcházely, bylo častým problémem nabytí statku, který má jen omezenou trvanlivost. Vhodným příkladem je směna za pivo dobytek, což jsou komodity, které je nutné do určité doby spotřebovat a nelze je uchovat pro pozdější směnu. Díky penězům je možné prodat statek a peníze si nechat na pozdější využití. V současné době není nejvýhodnější možností

si peníze v hotovosti či na účtu nechávat, jsou možnosti ukládání peněz do komodit s vyšší možností uchování hodnoty či dokonce s možností navýšení hodnoty. Uchování hodnoty ve formě peněz je však výhodně v rychlé možnosti směny za jinou komoditu (vysoké likviditě). (Fuchs & Tuleja, 2005)

2.5.2 Americký dolar v současnosti

V současné době je americký dolar oficiální měnou třinácti zemí světa jako je například Ekvádor, Zimbabwe nebo Americká Samoa. Ve spoustě dalších zemí je přijímanou měnou. (Adkins, 2018)

Tabulka 1 Země používající USD jako oficiální měnu a jejich počet obyvatel (2018)

Země	Počet obyvatel
Ekvádor	15 792 000
Maršallov ostrovy	53 800
Mikronésie	101 000
Palau	16 900
Salvador	6 126 000
USA	326 800 000
Východní Timor	1 202 000
Puerto Rico	3 579 000
Zimbabwe	13 348 000
Guam	161 000
Virginské ostrovy	104 000
Americká Samoa	54 500
Společenství severních mariánských ostrovů	51 500
Panama (napůl s PAB)	2 100 000
Dohromady	369 489 700

Zdroj: (Adkins, 2018)

Tabulka č. 1 vyjadřuje počet obyvatel zemí, které používají USD jako svou oficiální měnu. Prvních 13 zmíněných používá právě jednu měnu a to USD. Poslední zmíněný stát, tedy Panama, užívá USD jako oficiální měnu, ale zároveň je v Panamě oficiální měnou i PAB (Panamská balboa), z tohoto důvodu, pro účely práce je počet obyvatel Panamy vydělen dvěma.

V oběhu jsou papírové bankovky o hodnotách: 1, 2, 5, 10, 20, 50 a 100 dolarů. Do hodnoty jednoho dolaru se v této měně používají mince. Jednodolarová bankovka může být v papírové i v ražené podobě. (USA Avetour, 2018) Mince o hodnotě 25 centů, tzv. „čtvrtáky“ jsou raženy v tolika verzích, kolik je v USA států. Každý stát má na rubu vlastního čtvrtáku vyobrazenou některou ze svých významných kulturních či přírodních památek. Proto se čtvrtáky staly zajímavou mincí pro sběratele. (Coin collection market, 2018) Hodnota všech dolarů na území USA byla k poslednímu prosinci roku 2017 1 525,8 mld. dolarů. Trend je rostoucí v čase. V dubnu 2017 to bylo 1 457,6 mld. a v září roku 2018 1 610,3 mld. dolarů. (Federal reserve.gov, 2018) Hodně dolarových bankovek je užíváno mimo USA. Koncem roku 2017 bylo různě po světě mimo USA 580 miliard dolarů, což znamená 65 % všech dolarových bankovek. V konkrétních bankovkách bylo nejvíce těch stodolarových a to konkrétně 75 %. Dále 55 % padesátidolarových a 60 % dvacetidolarových bankovek bylo ke konci roku 2017 jinde než na území USA. (Amadeo, 2018)

2.5.3 Česká koruna v současnosti

Oproti americkému dolaru, který zná a používá velké množství lidí, česká koruna je měnou používanou výhradně v ČR a jejími obyvateli, tzn. je oficiální měnou jen málo přes 10,5 mil. lidí. V oběhu ČR jsou kovové mince do hodnoty 50 Kč a papírové bankovky o hodnotě 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1000 Kč, 2000 Kč a 5000 Kč.

2.6 Ochranné prvky bankovek

2.6.1 České koruny

Základním ochranným prvkem českých bankovek je **vodoznak**. Tento prvek je umístěn v levé části bankovky pod číslem udávajícím její hodnotu. Vodoznak je viditelný při pohledu na bankovku proti světlu. Je vytvořený v mokré části tisku zesílením či naopak zeslabením části papíru. (Papírová platidla.cz, 2018) Dalším ochranným prvkem českých bankovek je **okénkový proužek s mikrotextem**. Jedná se o proužek o šířce 3 mm vyrobený z umělé metalizované hmoty. V proužku je vyrytý mikrotext ČNB a číslo udávající nominální hodnotu bankovky. Proužek je zapuštěný do papíru a vystupuje pouze na několika pravidelných místech. Při pohledu proti světlu je proužek úplný. V závislosti

na úhlu dopadu světla proužek mění barvy z hnědofialové na zelenou. (ČNB, 2018) Samotný **bankovkový papír** je ochranným prvkem. Jsou v něm zapuštěná oranžová vlákna o délce 6 mm, která jsou okem viditelná. Méně známým ochranným prvkem je **soutisková značka**. Je umístěna v pravém horním rohu bankovky na jejím líci a oproti tomu ve stejném místě – levý horní roh rubové strany. Jedná se o vyobrazení na první pohled náhodných čar. Při pohledu proti světlu se náhodné čáry spojí do písmen ČR (případně CS u bankovek vzoru z roku 1995). (ČNB, 2018) Na každé české bankovce je v levém dolním rohu lící strany **skrytý obrazec**, který je viditelný pouze, pokud je na bankovku nahlíženo vodorovně ve výši očí proti světlu. Skrytým obrazcem je číselné vyjádření nominální hodnoty bankovky. Každá česká bankovka je chráněna **mikrotextem**. Je skrytý na lící straně bankovek napravo od portrétu v okénku s nominální hodnotou, kde je mikrotextem vypsána číslovka udávající hodnotu bankovky vícekrát vedle sebe. Na rubové straně bankovky je mikrotextem napsána slovně nominální hodnota bankovky. Na rubové straně je mikrotext umístěn napravo od vyobrazení státního znaku.

U bankovek o hodnotě 500 Kč a výše je navíc ochrana **proměnlivou barvou**. Tato barva je použita k vyobrazení znaku v prostřední horní části lící strany bankovky. Například u bankovky o hodnotě 500 Kč se jedná o květ, který je při běžném čelním pohledu zlatý, při sklopení bankovky se zlatá barva mění v zelenou.

Bankovky o hodnotách 1000 Kč a výše jsou navíc chráněny **iridiscenčním pruhem**, který je umístěn v pravé části lící strany. Je zhruba 2 cm široký a při běžném pohledu se zdá být průhledný. Při sklápění bankovky proti světlu v různých úhlech je viditelné vyobrazení číslice udávající nominální hodnotu bankovky v různých úhlech jako světlý v jiných úhlech jako tmavý obrazec. (ČNB, 2018)

2.6.2 Amerického dolaru

Americký dolar má některé ochranné prvky podobné těm, které chrání i českou korunu, některé odlišné. Tato kapitola blíže představí jednotlivé prvky. Základními ochrannými prvky, které mají bankovky amerického dolaru všech nominálních hodnot, je **sedm**. Prvním z nich je **černý kulatý znak americké centrální banky**, v jehož středu je písmeno, které značí stát, ve kterém byla konkrétní bankovka vytištěna. Například písmeno F značí tisk bankovky ve městě Atlanta ve státu Georgia nebo symbol písmene A je podpisem banky ve městě Boston v Massachusetts. Znak je umístěn nalevo od portrétu. Napravo od portrétu je ochranný znak tvarem podobný prvnímu uvedenému. Jedná se o

znak ministerstva financí (the department of the treasure) vykreslený zelenou barvou. Na amerických dolarech je stejně jako na českých korunách použita metoda hlubotisku. Samotný **bankovkový papír** je taktéž ochranným prvkem. Jeho složení je jedna čtvrtina lnu a tři čtvrtiny bavlny. Jsou v něm zapuštěna malá červená a modrá vlákna. Bankovky všech hodnot mají navíc stejné **rozměry** a to 156 x 66,3 mm. Každou papírovou dolarovou bankovku chrání **portrét** významné osobnosti (většinou prezidenta) natištěný uprostřed bankovky metodou hlubotisku. Na každé bankovce je **unikátní kombinace** složená z **jedenácti číslic a písmen** umístěná pod znakem banky a nad znakem ministerstva financí. Tato kombinace se shoduje. Na rubové dolarové straně je hlubotiskem natištěný **státní znak Spojených států amerických**.

Bankovky o hodnotách jeden a dva dolary jsou chráněny právě sedmi zmíněnými ochrannými prvky popsány výše. Jednodolarová bankovka je neměnná od roku 1963 a dvoudolarová od roku 1976. Vzhledem k malému výskytu útoků ze stran padělatelů americká centrální banka neuvažuje nad rozšířením bezpečnostních prvků těchto dvou bankovek. Bankovky vyšších nominálních hodnot jsou chráněny více prvky.

Pětidolarová bankovka má navíc od sedmi základních ochranných prvků mikrotextové části. **Mikrotext** je použit na levé i pravé části lícové strany, kde je napsáno FIVE DOLLARS opakovaně od shora dolů. Na rubové části je mikrotextem napsáno FIVE DOLLARS na okraji barevně vyznačeného čísla 5. Pětidolarová bankovka je navíc lehce zbarvená do fialové barvy uprostřed lícové strany a na rubové straně je fialovou barvou napsána hodnota 5. Nalevo od portrétu lícové strany je vodoznak viditelný z obou stran bankovky při pohledu proti světlu. Na pětidolarové bankovce je jako na nejnižší hodnotě **bezpečnostní proužek** s vyobrazenou hodnotou. Bankovka této hodnoty byla do současné podoby uvedena v roce 2008.

Současná podoba desetidolarové bankovky vznikla v roce 2006. Má navíc oproti bankovkám nižších hodnot v pravém dolním rohu přední strany vytištěnou číslici 10 **barvou**, která při různých úhlech pohledu **mění odstín z měděné po zelenou**. Dále je na desetidolarovce vytištěný **metalický znak pochodně** napravo od portrétu. Dvacetidolarová i padesátidolarová bankovka je chráněna stejnými prvky jako desetidolarovka.

Nejvyšší stupeň propracovanosti ochranných symbolů má bankovka o nejvyšší běžně používané hodnoty, tedy sto dolarová. Nový vzor je v oběhu teprve od roku 2013. Oproti bankovkám nižší hodnoty má navíc **bezpečnostní proužek** umístěný uprostřed bankovky procházející bankovkou od shora dolů. (Curexxy.com, 2018)

2.7 Stupně padělků

Není padělek jako padělek. Některé napodobeniny peněz jsou snáze rozeznatelné od pravé bankovky a některé hůře. Kvalita zdařilosti napodobení je dělena do pěti stupňů, v nichž nižší znamená zdařilejší. U padělků českých bankovek převažoval v roce 2017 čtvrtý stupeň.

Stupně:

1. Velmi nebezpečný
2. Nebezpečný
3. Zdařilý
4. Méně zdařilý
5. Neumělý

Méně zdařilý padělek bankovky je bez napodobení ochranných prvků či s nekvalitním napodobením pouze některého prvku. Většina padělaných bankovek českých korun je tištěna na obyčejných inkoustových tiskárnách. U dolarových padělaných bankovek převažuje stupeň nebezpečnosti 2 tedy nebezpečný. Padělatelé u dolarových bankovek nejčastěji používají ofsetový tisk. (Benda, 2018)

2.8 Metody padělání

2.8.1 České koruny

Padělatelé bankovek jsou velmi vynalézaví v postupech. Jednou z metod pozměnění bankovky je tzv. Shapirův řez. Jedná se o vyrobení 11 ks bankovek stejné hodnoty z 10 ks pravých bankovek. Penězokazec postupuje tak, že bankovku rozřízne vodorovně či svisle a na místě řezu o část bankovku zmenší. Ta ve výsledku má lehce deformovaný obrazec a nemá odpovídající rozměry. Výsledek Shapirova řezu je vyobrazen níže. (ČNB, 2018)

Obrázek 2 Ukázka metody padělání Shapirovým řezem

Zdroj: ČNB

Nejčastějším pokusem o padělání českých bankovek je jejich tisk na obyčejných inkoustových tiskárnách se snahou o napodobení i některých ochranných prvků. Samotný tisk na inkoustové tiskárně nevytvoří čistý mikrotext ani si neporadí se soutiskovou značkou, proto se snadněji odhalitelný. Dále se padělatelé snaží o napodobení ochranného proužku. Někteří si s ním dají větší práci a vytvoří celý proužek, jiní sází na snazší a levnější variantu a to takovou, že z alobalu vystříhá obdélníčky a nalepí. (Korynta, 2004) Ukázka, jak takový padělek vypadá, níže.

Obrázek 3 Ukázka padělané bankovky

Zdroj: (Doležal, 2018)

2.8.2 Americké dolary

Americký dolar je pro padělatele a penězokazce zajímavější měnou než česká koruna. Na jejich pozměňování a padělání se zaměřují větší skupiny lidí. Krásným příkladem je tzv. „super dolar“. Mezi lety 1980 – 2000 byla v oběhu spousta nepravých stodolarových bankovek, které měly propracované ochranné prvky srovnatelně s těmi pravými. Nikdy se nezjistilo, kdo byl jejím tvůrcem. Podezření padá na severokorejskou tiskárnu, která měla možnost super dolar pouštět do oběhu skrze severokorejské velvyslanectví v Moskvě prostřednictvím jejích diplomatů. (Verner, 2016) Mnoho penězokazců spoléhá na neznalost jednotlivých bankovek a jejich podobný vzhled. Často se veřejnost (obzvláště mimo území USA) může setkat s bankovkou nižší hodnoty přepsanou na vyšší. Ochranné znaky i portrét zůstává neměnný. Penězokazec změní číslo nominální hodnoty (např. místo 1 napíše 50) a písemné vyjádření hodnoty („one“ změní na „fifty“). (Videoman, 2015)

2.9 Tresty za padělání bankovek

2.9.1 V rámci ČR

Padělání a pozměňování peněz je trestným činem. V ČR je zakázáno padělanou či pozměněnou bankovku přechovávat, poskytovat dalším osobám či jakkoli používat. Za přechování takové bankovky či její opatření jiné osobě v ČR hrozí tresty odnětím svobody na jeden rok až pět let. Vyšší trest je za padělání bankovek s úmyslem udat je jako pravé či pozměněné s úmyslem udat je jako bankovky vyšší hodnoty, za takovéto činy hrozí trest odnětí svobody na tři až osm let. Oba výše zmíněné trestné činy jsou v ČR trestány odnětím svobody na pět až deset let v případě, že pachatel jedná jako člen organizované skupiny nebo pokud čin spáchá ve značném rozsahu. (sB., 2015) Značným rozsahem se posuzuje dle hodnoty padělaných peněz, počtu kusů padělaných bankovek a délky páčání trestného činu.

Nominální hodnota padělaných peněz ve značném rozsahu se rozumí padělání peněz o vysoké celkové částce, která není přesně definována. U značného rozsahu je přihlíženo mimo nominální hodnoty všech padělaných bankovek také na počet kusů padělků. (Epravo, 2017) V případě, že pachatel padělá peníze ve velkém rozsahu jako člen organizované skupiny, která navíc působí ve více státech, může dostat trest odnětí svobody na osm až dvanáct let. (Epravo, 2017) V současné době je v ČR známý případ pod krycím

názvem IDEFIX. Jedná se o organizovanou skupinu šesti osob podezřelých z padělání českých bankovek různých nominálních hodnot v řádu milionů korun. Tato skupina padělatelů prokazatelně zahájila svou činnost v roce 2014, zadržení a obvinění byli v říjnu roku 2015. Až dne 30. srpna 2018 podal vyšetřovatel odboru padělání Národní centrály proti organizovanému zločinu návrh na obžalobu pachatelů. (Knolová, 2018)

2.9.2 V rámci USA

Stejně jako v ČR, i v USA je padělání peněz trestným činem. První zákon trestající padělatele bankovek se objevil již v roce 1790. (Followill) Padělání amerických dolarů se trestá všude po světě stejně. Nezáleží na tom, zda tento trestný čin páchá občan USA či občan jiného státu, nezáleží ani na tom, zda samotný akt padělání probíhá na území USA či kdekoli jinde. (Followill) Nejvyšší trest za padělání amerických dolarů je 20 let odnětí svobody a pokuta ve výši 250 000 dolarů. Za padělání mincí tytéž měny hrozí padělateli 15 let odnětí svobody. (Legal Information Institute, 2018) V USA je trestné přechovávání, vyrábění či jakákoli manipulace s bankovkovým papírem, jednotlivými ochrannými prvky či s nástroji sloužící k jejich výrobě. (Legal Information Institute, 2018) Padělání jiných bankovek než amerických dolarů na území USA se trestá stejným způsobem jako padělání amerických dolarů. (Legal Information Institute, 2018) Jedním z největších padělatelů historie je Frank Bourassa, který padělal dvacetidolarové bankovky. Celkem vytvořil bankovek o hodnotě 250 000 000 dolarů. Po jeho zatčení odevzdal 200 000 000 padělaných dolarů. Se svým právníkem dokázal být znovu na svobodě po šesti týdnech a po zaplacení pokuty pouhých 1 500 dolarů. V případě neúspěchu u soudu mu hrozil trest odnětí svobody na dobu 15 let. Dobu odnětí svobody za čin padělání peněz posuzuje soud v USA případ od případu. Není zde dělení například dle hodnoty padělaných peněz nebo dle doby páchaní trestného činu jako je stejný čin posuzován v ČR. (I test cash, 2015)

2.9.3 Tresty za padělání

Výše i způsob trestu je v ČR rozdílná oproti USA. V ČR jsou stanovené hranice odnětí svobody za manipulaci s padělkou či jejich výrobu a distribuci. V USA je každý případ padělání posuzován samostatně a mimo trestu odnětí svobody bývá většinou udělena navíc peněžní pokuta. Horní hranice odnětí svobody v ČR za padělání peněz je 12 let, v USA to je 20 let a pokuta ve výši do 250 000 \$ (tedy více než 5,5 mil. Kč). Celkově jsou v USA

vyšší sazby trestů než v ČR. Nejsou sice jednotné, jednotlivé státy USA mají svá vlastní pravidla pro trestání pachatelů působící trestné činy. Ve většině státech jsou však tresty vyšší např. v případě vraždy, krádeže, znásilnění nebo výroby a distribuce drog než v ČR.

2.9.4 Přístup porovnávaných zemí k ochraně měn

Přístupy ČR a USA k ochraně jejich měn jsou rozdílné. Mimo používání ochranných prvků přímo na bankovkách je podstatnou ochranou i způsob a frekvence jejich obměňování. Současné americké dolary jsou platné od roku 1928 do současnosti. I přes to, že jsou vydávány nové vzory bankovek, staré nejsou stahovány z oběhu a bylo by možné dolarovou bankovku z roku 1928 použít jako platidlo i v dnešní době. S vývojem nových vzorů jsou vyvíjeny i ochranné prvky. Je tedy pro padělatele jednodušší pokusit se napodobení staršího vzoru bankovky a tím se měna stává méně bezpečnou. V případě druhé měny, české koruny, je situace jiná. Bankovky jsou poměrně nové a starší vzory jsou častěji obměňované za novější. Nejstarší platný vzor bankovky v oběhu v ČR je v hodnotě 2000 Kč, který byl vydán v roce 1996. Konkrétně dvoutisícikorunová bankovka byla sice vydána v roce 1996, od doby jejího vydání byly vydány již dva nové vzory, ale starší vzor nebyl zatím stažen z oběhu. Další hodnoty bankovek české měny jsou novější.

2.10 Postup při odhalení padělků

Každá fyzická i právnická osoba, která se v ČR setká s bankovkou nebo mincí, u které se domnívá, že se jedná o padělek, je povinna takovou bankovku či minci odevzdat buď na policii nebo ČNB a nebo do některé z obchodních bank. Společně s podezřelou bankovkou/mincí je osoba povinna předložit průkaz totožnosti a vyplněný formulář (viz příloha č.1), případně zmíněný formulář na místě vyplnit. Subjekt, který podezřelé platidlo přijímá, vystaví předložiteli potvrzení o přijetí. Podezřelý předmět je dále posouzený českou národní bankou. Pokud se jedná o padělek, je zadržen bez náhrady. Pokud je bankovka pravá, je bez prodlení navrácena majiteli a to vyplacením hotovosti nebo připsáním na bankovní účet. (Velešíková, 2017)

S padělanými dolarovými bankovkami je postup obdobný jako s českými korunami. Padělek se odevzdá policii, ta ho zadrží, legitimuje oznamovatele, vyplní s ním formulář (příloha č.2) a poté podezřelý předmět odesílá na zkoumání organizaci US Secret service. (Mitchell, 2017)

2.11 Data k porovnání ekonomik České republiky a Spojených států Amerických

2.11.1 Česká republika

Nejvíce hotovosti v oběhu bývá v období před Vánoci. Konkrétně ke konci roku 2018 bylo v oběhu v ČR téměř 630 mld. Kč. Nejčastější bankovkou v oběhu ČR je tisícikoruna. Koncem května roku 2012 bylo 35 % všech bankovek v oběhu právě bankovka o hodnotě 1000 Kč a na kusy jich zde obíhalo 120 milionů. (Surga, 2012) Práce se v druhé části opírá o data z přílohy č.3, což je tabulka vyčísující strukturu peněz v oběhu v ČR vytvořená ČNB. Níže je uvedeno grafické pojetí výše nominální hodnoty oběživa v ČR v letech od 1.1.2014 do 31.12.2018.

Graf 1 Vývoj výše oběživa v ČR v letech 2014 - 2018

Zdroj: (ČNB, 2018)

2.11.2 Spojené státy americké

Spojené státy americké jsou o hodně větší zemí než ČR z hlediska rozlohy, počtu obyvatel i v mnohých jiných ohledech. Rozdílům se částečně věnuje kapitola č. 3.1, která vyčísluje HDP, počet obyvatel a jiná makroekonomická data. Dalšími podstatnými čísly pro

porovnání jsou hodnoty peněz v oběhu. Stejně jako v ČR, i v USA je největší objem peněz v oběhu v období před Vánoci, tedy koncem roku. Na konci roku 2018 bylo na území USA v oběhu přibližně 1.626,7 mld. USD.

2.12 Prekluze

Práce je zaměřena na porovnání vlivu prekluze na padělání bankovek ve zkoumaných zemích. Prekluze je doba stanovená ČNB, během které stahuje z oběhu starý vzor určité bankovky a nahrazuje ho novým vzorem. (Kalabiš, 2014) Příkladem je konec platnosti bankovky o hodnotě 200 Kč, vzor 1993. Ke dni 1.7.2007 skončila její platnost a ČNB začala s vydáváním nového vzoru této bankovky, u které mimo jiné přidala ochranný znak ve formě vyobrazení knihy na rubové části pod vyobrazením nominální hodnoty. Obdobným procesem prošly bankovky jiných hodnot stejného období. (ČNB) Zmíněné bankovky bylo možné vyměnit od 1.7.2007 do 31.1.2010 na pobočce kterékoli obchodní banky v ČR, dále od února 2010 pouze na pobočkách ČNB. Doba prekluze těchto bankovek byla tedy dlouhá dva a půl roku. (ČNB, 2007) Po dobu prekluze výše zmíněných bankovek docházelo k zadržování starých vzorů a jejich nahrazování novými. Běžný občan téměř neregistroval nějakou změnu. Podobný proces proběhl s výměnou papírových padesátikorunových bankovek za kovové. Papírové padesátikoruny měly ukončenou platnost k prvnímu dubnu roku 2011. Do 31.3.2017 bylo možné staré papírové bankovky vyměnit za nové a to pouze v ČNB. Důvodem této výměny nebylo zvýšení bezpečnosti bankovky, ale snížení nákladů na její vydávání. Papírová bankovka v ČR vydrží v oběhu průměrně 3-4 roky. Oproti tomu kovová mince má životnost desítky let. (ČNB) V USA je oproti ČR jeden velmi podstatný rozdíl v legislativě ohledně platnosti bankovek. Platnost bankovek v ČR je omezená. Od doby vydání bankovky, je bankovka platná. Po různě dlouhé době ČNB vydává nový vzor bankovky a starý stahuje z oběhu. Většina centrálních bank považuje dobu 8 let za optimální vzhledem k bezpečnosti bankovek a je podle nich žádoucí zkvalitnit ochranu bankovek po jejím uplynutí. (Bolfová, ČNB, 2007) V případě, že starý vzor nevyhovuje, vyhlásí dobu prekluze, kdy mají občané možnost výměny bankovek za nové vzory. Po době prekluze se bankovka stává neplatnou. Oproti tomu v USA k prekluzím nedochází. I přes to, že Federální banka USA vydává nové vzory bankovek se silnějšími ochrannými prvky, staré vzory z oběhu nestahuje. Je tedy možné v USA platit bankovkou vydanou z roku 1928. V praxi je však velmi málo pravděpodobné,

že by se běžný občan s takovou bankovkou setkal, jelikož tyto vzory jsou velmi žádané mezi sběrateli. Tato skutečnost snižuje bezpečnost bankovek. Padělatelé mají možnost tedy padělat bankovky starých vzorů, které nemají tolik propracované ochranné prvky a jsou tudíž jednodušší na napodobení. (Míhr, 2013)

2.13 Statistické hodnocení

Vzhledem k tomu, že součástí práce je zjištění stavu vzdělanosti veřejnosti v oblasti bezpečnosti bankovek, je nezbytné zmínit způsob vyhodnocení dotazníků, čemuž se věnuje celá kapitola 3.15.

2.13.1 Dotazník

Obecně dotazníkové šetření je hromadným získáváním údajů založeném na metodě shromažďování dat založené na dotazování osob. Osoba, jenž zajišťuje sběr dotazníků je tazatelem a osoba vyplňující dotazník je respondentem. Na začátku dotazníku je třeba, aby tazatel respondentovi vysvětlil, proč data sbírá, co je cílem šetření a případně namotivoval k samotnému vyplnění dotazníku. Dále je třeba stanovit cílený počet respondentů a cílovou skupinu respondentů. Otázky v dotazníku lze dělit do skupin analytických a meritorních otázek. Analytické, nebo také identifikační či třídící vedou k identifikaci respondentů. Jsou jimi například věk, pohlaví, bydliště, či zda pracují nebo nepracují s hotovostí. Meritorní otázky se týkají názorů a chování respondentů. V případě zjišťování vzdělanosti respondentů jsou meritorními otázkami takové, které se ptají na znalost konkrétního ochranného prvku. Odpovědi na otázky mohou být uzavřené, tzn., že respondent vybírá z nabídnutých odpovědí nebo otevřené, kdy respondent odpověď vypisuje. Existuje také polouzavřená otázka, kdy jsou nabídnuty odpovědi, ale je ponechána možnost, aby respondent uvedl svou vlastní odpověď.

Dotazník vytvořený pro účely této konkrétní práce je postavený na otázkách vzdělanosti respondentů ohledně ochranných prvků českých bankovek. Práce porovnává české bankovky oproti americkým dolarům, proto je v dotazníku otázka i zjišťující vzdělanost českých občanů ohledně ochranných prvků u amerických dolarů. Z tohoto důvodu je nutné dotazník předložit co největšímu možnému počtu respondentů, aby se zvýšila pravděpodobnost získání odpovědí na dotazy ohledně amerických dolarů. Hodnotným

ukazatelem vyhodnocení dotazníku bude znalost ochranných prvků lidí, kteří s hotovostí pracují oproti běžným občanům. Detail otázek je součástí přílohy č. 4.

2.13.1.1 Hodnocení dotazníku

Po procesu získávání odpovědí je třeba přistoupit ke vyhodnocení dotazníků. V první řadě je nutné všechny dotazníky sesumarizovat do jednoho datového souboru. Nejlepším způsobem je vypsání do řádků jednotlivé dotazníky (dotazník č. 1, dotazník č. 2, atd.) a do sloupců jednotlivé odpovědi, které se hodnotí tzv. škálou hodnot. Škála hodnot rozřazuje odpovědi do 3 skupin. První skupinou jsou nominální hodnoty, což jsou různé hodnoty, ze kterých nelze stanovovat pořadí (např.: kraj trvalého bydliště). Další skupinou jsou ordinální hodnoty, u nichž je možné pořadí stanovit (např.: dosažené vzdělání). Poslední skupinou jsou kvantitativní hodnoty (např. měsíční příjem domácnosti). Po vytvoření datového souboru a následného rozřazení odpovědí do jednotlivých škál následuje analýza proměnných. V analýze proměnných se značí počet respondentů „n“ a počet kategorií „k“. Cílem je vyhodnocení četností, které vyjadřují podíl počtu výskytu jednotlivých odpovědí na celkovém počtu odpovědí z dané skupiny. V případě kvantitativních proměnných lze určit navíc absolutní a relativní kumulativní četnosti a to způsobem, že počty hodnot v kategorii zahrnují počty hodnot své kategorie plus navíc počty hodnot kategorií nižších. Grafické vyjádření analýzy proměnných je možné mnoha různými grafy. Po vyhodnocení analýzy proměnných je možné vytvořit analýzu závislosti, které se vyjadřuje pomocí kontingenční tabulky. (Litschmannová, 2019)

3 Vlastní práce

3.1 Makroekonomické ukazatele

V první polovině praktické části jsou analyzovány makroekonomické ukazatele, které jsou podrobně rozepsány v teoretické části. První polovina praktické části se zabývá porovnáním dat teoretické části, a to především pomocí poměrových ukazatelů. Závěrečná část práce vyhodnocuje dotazníkové šetření, které bylo v rámci výzkumu provedeno. Pro přesné porovnání měn je ve většině případů nutné převést měny na stejné jednotky. Pro tyto účely je počítáno s kurzem USD/CZK ze dne 31.12.2018, kdy hodnota jednoho USD dosahovala hodnoty 22,466 CZK. (Redakce, 2019)

3.1.1 Objemy oběživ v ČR a v USA

Práce se zabývá porovnáním dvou měn, které jsou platné ve dvou velmi rozdílných zemích. V USA žije více než 30 x více obyvatel než na území ČR a tempo růstu počtu obyvatel je oproti ČR desetinásobně vyšší (USA vykazuje meziroční nárůst o 0,7 %, ČR o 0,07 %). Dalším faktem je to, že česká koruna je platnou měnou pouze na území ČR, kdežto americký dolar je platnou měnou mnoha dalších zemí a v zemích, kde není oficiální měnou, je často měnou přijímanou. Rozdílnost vykazují i hodnoty HDP v porovnávaných zemích.

Tabulka 2 HDP porovnávaných zemí

	Hodnota HDP mil. USD	HDP/hlavu USD
ČR	\$224 570	\$20 368
USA	\$19 390 600	\$59 532
Poměr USA/ČR	86	3

Zdroj: (Trading economics, 2018)

Z výše uvedené tabulky jsou patrné vyšší hodnoty HDP v USA. Celkové hodnoty, které jsou uvedeny v prvním sloupci, jsou ovlivněny velikostí porovnávaných zemí. Lépe srovnatelnou hodnotou je HDP na hlavu, které je vyjádřené ve druhém sloupci. HDP na hlavu upozorňuje na fakt, že USA je vyspělejší zemí a její HDP na hlavu vykazuje až 3x vyšší hodnotu než HDP na hlavu v ČR.

Rozdílné množství peněz v oběhu je ovlivněno z velké části rozdílností ekonomik porovnávaných zemí, což je také ukazatelem, který lze srovnat. Další faktory ovlivňující výši oběživa v oběhu jako jsou kulturní, sociální a podobné, lze jen těžko měřit.

Tabulka 3 Výše peněz v oběhu v porovnávaných zemích

	Originální měny	Přepočteno na USD	Přepočet na obyvatele
Kč v oběhu v ČR	599 900 000 000 Kč	\$26 702 572 777	\$2 513
USD v oběhu v USA	\$1 568 500 000 000	\$1 568 500 000 000	\$4 800

Zdroj: (ČNB, 2018)

Z výše uvedené tabulky jsou patrné velké změny v hodnotách oběživa v oběhu jednotlivých zemí. Data jsou z roku 2017. Opět je zde promítnuta rozdílnost velikostí ekonomik a znázorněna větší velikost USA oproti ČR. Celkový objem peněz v oběhu je v USA téměř šedesátinásobek objemu peněz v oběhu v ČR. V přepočtu na jednoho obyvatele je ve světě v oběhu téměř dvojnásobné množství s porovnávanou ČR. Významnou roli hraje fakt, že dolar je platnou měnou v mnoha jiných zemích než pouze v USA a zároveň je přijímanou měnou ve velkém počtu dalších zemí. Jak již je zmíněno výše, tento fakt může být ovlivněný kulturními rozdíly i rozdíly v životním stylu obyvatel.

Tabulka 4 Hodnota oběživa v zemích používající měny – přepočet na obyvatele

rok 2017	Originální měny	Přepočteno na USD	Přepočet na obyvatele
Kč v oběhu v ČR	599 900 000 000 Kč	\$26 702 572 777	\$2 513
USD v oběhu v USA	\$1 568 500 000 000	\$1 568 500 000 000	\$4 245

Zdroj: (ČNB, 2018)

Jak již bylo zmíněno, USD je platnou měnou více než jedné země. Tabulka č. 4 demonstruje reálnou výši hodnoty USD na jednu osobu, která měnu užívá jako svou oficiální měnu. I v rozšířené verzi přepočtu hodnoty oběživa na obyvatele je výrazně více amerických dolarů v oběhu v porovnání v českými korunami.

3.1.2 Struktura oběživa v ČR

V tabulce níže je zobrazena struktura českých korun v oběhu ČR. Největší podíl zaujímá bankovka o nejvyšší hodnotě, tedy 5000 Kč, což je způsobeno její vysokou hodnotou. Na

počet kusů je pětitisícikorunové bankovky v oběhu ČR ze všech bankovek nejméně. Dle počtu kusů bankovek je v ČR nejvíce tisícikorunových a hned poté dvoutisícikorunových.

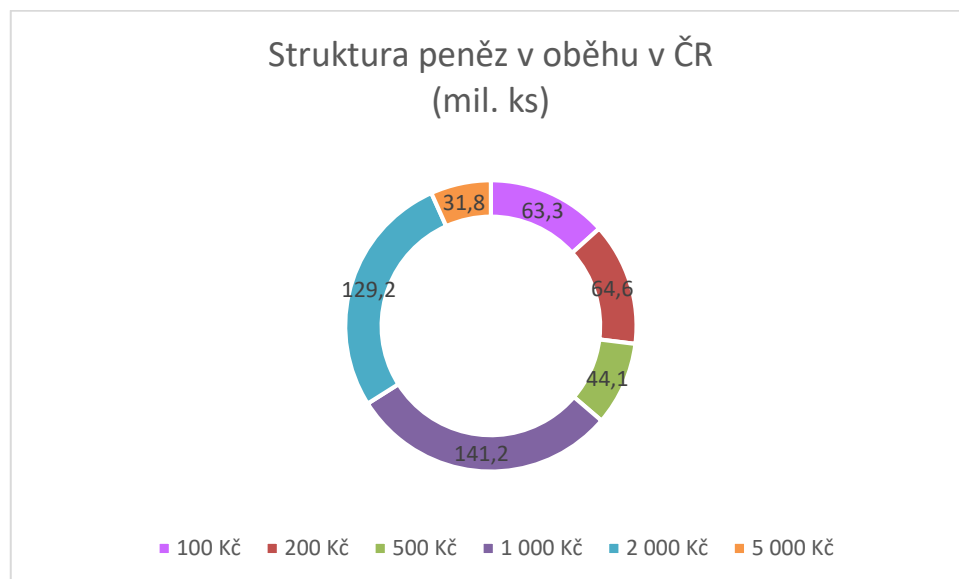
Tabulka 5 Struktura oběživa v ČR ke 31.12.2018

Nominální hodnota	V oběhu mil. Kč	Podíl %	V oběhu mil. ks	Podíl %	Počet ks připadajících na 1 obyvatele ČR
bankovky					
5 000 Kč	158 833,3	25,7 %	31,8	6,7 %	3
2 000 Kč	258 480,8	41,8 %	129,2	27,2 %	12,2
1 000 Kč	141 176,1	22,8 %	141,2	29,8 %	13,3
500 Kč	22 073,8	3,6 %	44,1	9,3 %	4,2
200 Kč	12 917,3	2,1 %	64,6	13,6 %	6,1
100 Kč	6 329,6	1,0 %	63,3	13,3 %	6
celkem	599 810,9	97,0 %	474,2	100 %	44,8

Zdroj: (ČNB, 2018)

V ČR jsou v oběhu bankovky o hodnotách 100, 200, 500, 1000, 2000 a 5000 Kč. Objemy jednotlivých nominálních hodnot bankovek jsou vyobrazeny v grafu níže.

Graf 2 Struktura oběživa v ČR - ks

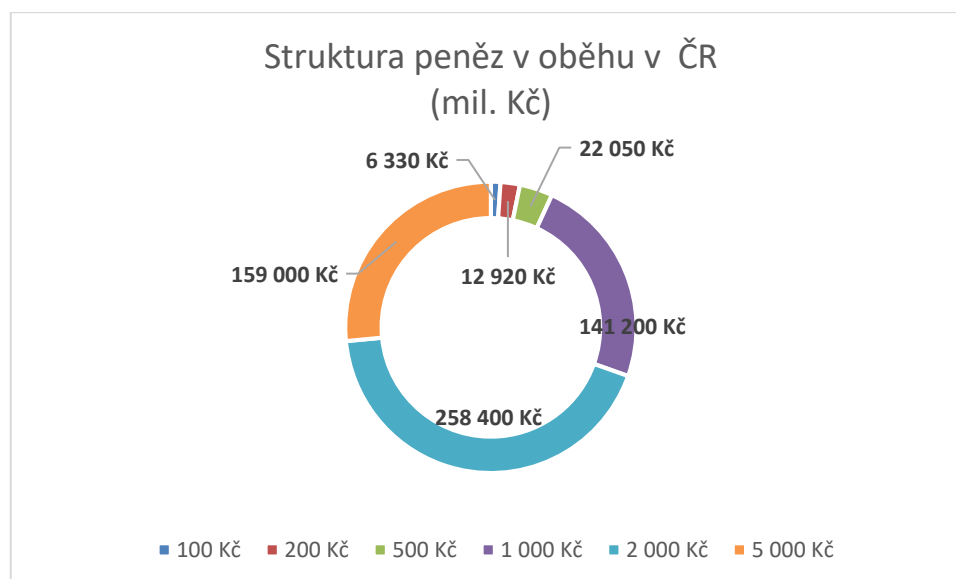

Zdroj: (ČNB, 2018)

Z grafu vyplývá, že jednoznačně nejpoužívanější bankovkou v ČR je tisícikoruna. V řádech procent je v oběhu téměř 30 % veškerých bankovek v tisícikorunách. Dalších 27 % je v bankovkách o hodnotě 2000 Kč. Následuje téměř shodně 13 % bankovek o hodnotě 100 Kč a téměř stejné množství bankovek o hodnotě 200 Kč. O něco méně je v oběhu

bankovek o hodnotě 500 Kč a to konkrétně 9,3 %. Nejméně bankovek v oběhu je těch o nejvyšší hodnotě, tedy 5000 Kč bankovky, kterých je vzhledem k celkovému objemu ks bankovek v oběhu pouhých 6,7 %.

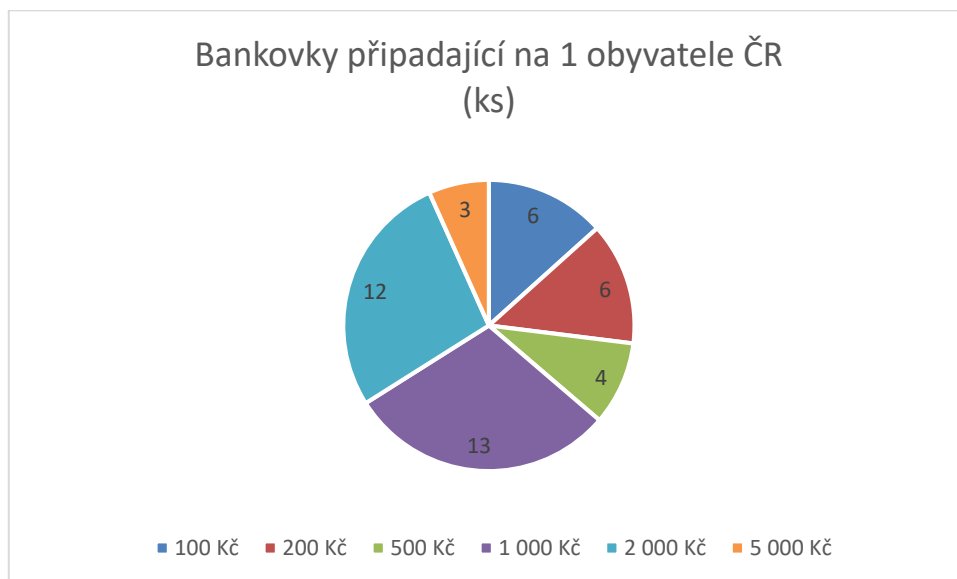
Graf 3 Struktura oběživa v ČR - hodnoty

Zdroj: (ČNB, 2018)

Graf č. 3 je přesnějším vyobrazením skutečnosti rozložení oběživa v rámci ČR. Stav je stejně jako v grafu č. 2 aktuální ke dni 31.12.2018. Jednoznačně nejvíce peněz v oběhu v ČR je v bankovkách o hodnotě 2000 Kč, konkrétně celých 43 % veškerého oběživa. Změnou oproti rozložení v ks je výrazné navýšení bankovek o hodnotách 5000 Kč, což je však zapříčiněnou vysokou hodnotou bankovky. V pětitisícových bankovkách je 27 % veškerého oběživa v rámci ČR, jen o málo méně, konkrétně 24 % je v bankovkách o hodnotě 1000 Kč. Menší hodnota peněz v oběhu ČR je v bankovkách o hodnotách 500, 200 a 100 Kč a to: 4, 2 a 1 % z celkové hodnoty peněz v oběhu.

Graf 4 Počet bankovek v oběhu připadající na 1 občana ČR

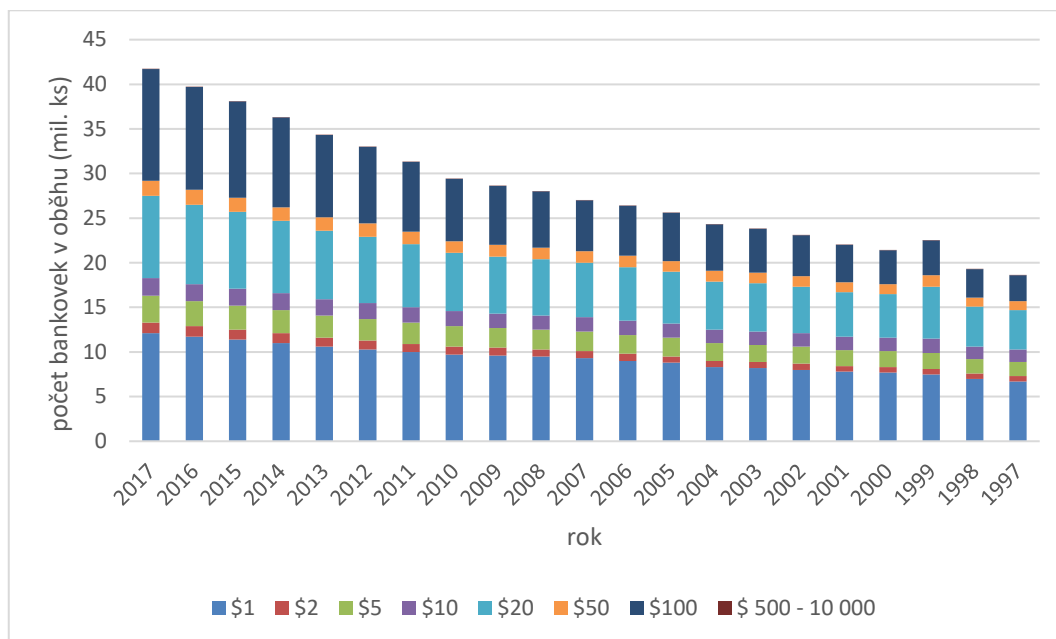
Zdroj: (ČNB, 2018), vlastní výpočet

V grafu výše je znázorněn počet bankovek v oběhu v rámci ČR, které připadají na jednoho občana (data jsou k 31.12.2018). Z grafu vyplývá, že v průměru je v ČR v oběhu více než 55 000 Kč na jednoho občana (včetně dětí). Do této částky je započítána však veškerá hotovost, tzn. i hotovost v pokladnách obchodů, hotovost držená ve směnárnách atp.

3.1.3 Struktura oběživa v USA

Kapitola 3.1.2 se zabývá strukturou oběživa v ČR, tato kapitola navazuje na předchozí a podává totožné informace z USA, které je možno dále porovnávat. V USA jsou platné papírové bankovky o hodnotách: 1, 2, 5, 10, 20, 50 a 100 \$.

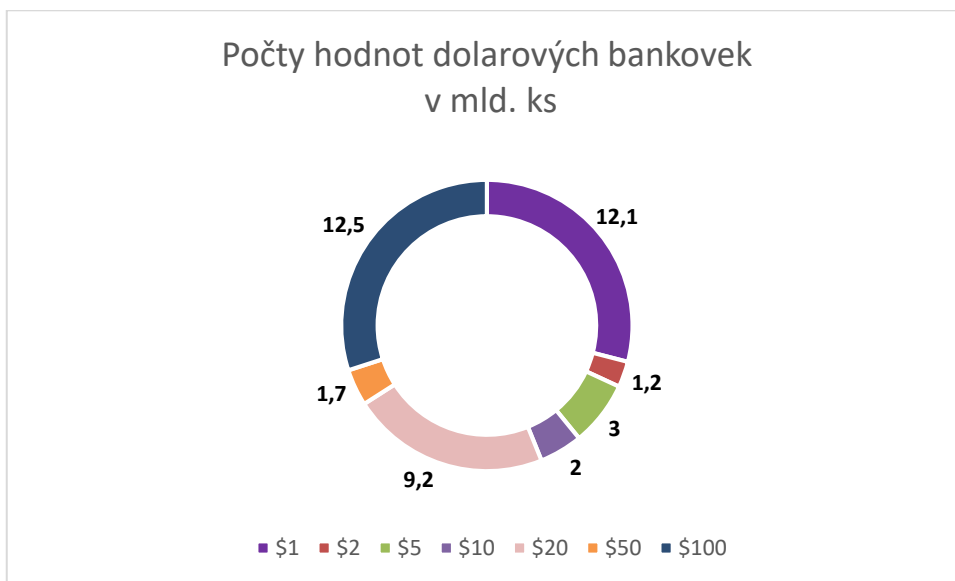
Graf 5 Rozvržení bankovek v oběhu USA

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018)

Na výše zobrazeném grafu je vyčíslený objem bankovek jednotlivých hodnot. Je zřetelné, že největší objem zaujímá jednodolarová bankovka a hned za ní bankovka stodolarová. Obě zmíněné mají rostoucí trend jejich objemu v oběhu. Třetí nejčastější bankovkou mezi dolary je bankovka o hodnotě 20 dolarů, která vykazuje taktéž rostoucí trend, avšak mírně pomaleji než jedno a sto dolarové bankovky. 2, 5, 10 a 50 dolarové bankovky jsou zastoupeny v nižším počtu a jejich trend je velmi pozvolna rostoucí.

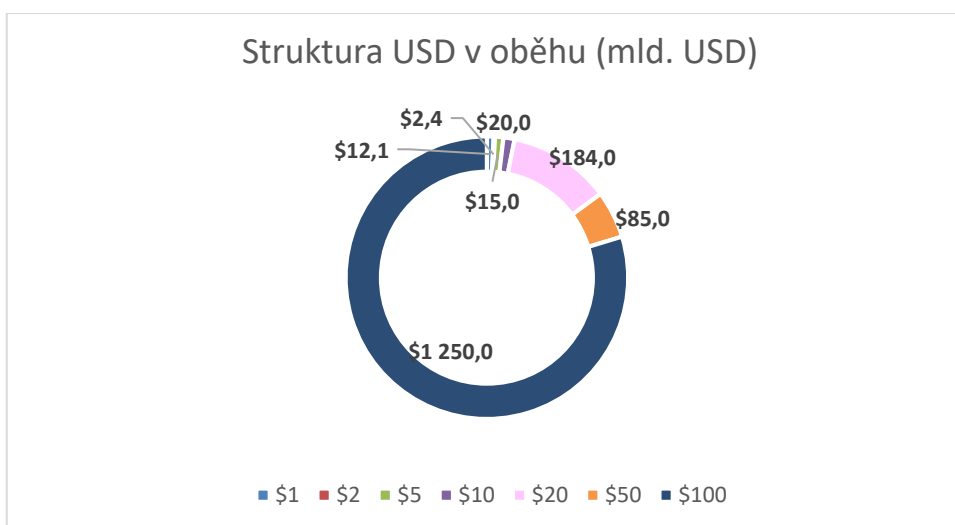
Graf 6 Struktura oběživa v USA - ks

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018)

Nejvíce používanými dolarovými bankovkami jsou téměř shodně bankovky o hodnotách 1 \$ a 100 \$, které dohromady zaujímají bez mála 60 % objemu používaných dolarových bankovek. Další velmi využívanou dolarovou bankovkou je o hodnotě 20 \$, která zaujímá 22 % objemu všech bankovek. Početně následují bankovky o hodnotách 5, 10, 50 a 2 \$, které zaujímají procentní podíl: 7, 5, 4 a 3 % z celkových objemů.

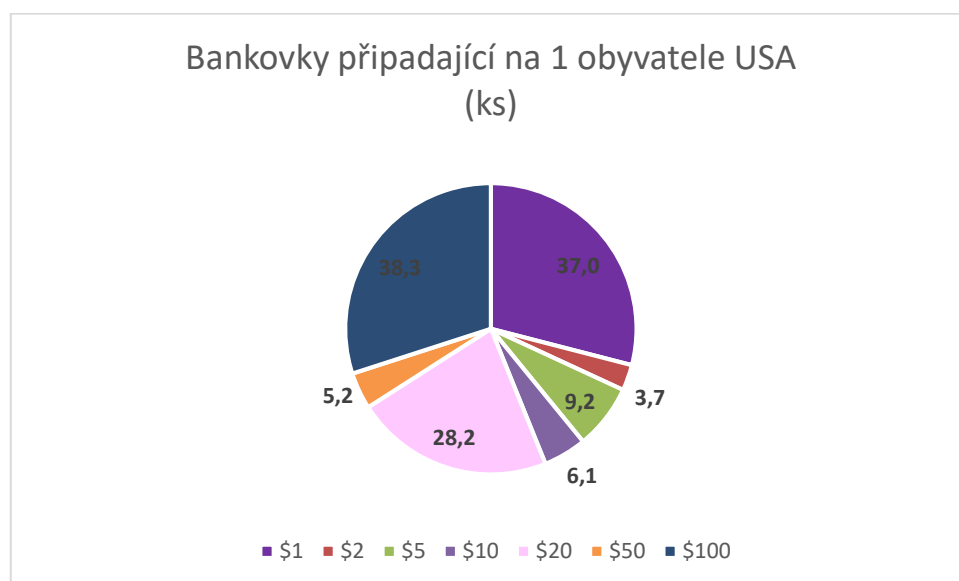
Graf 7 Struktura USD v oběhu - hodnoty

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018)

Největší objem dolarových bankovek v oběhu na celém světě je jednoznačně o hodnotě 100 \$ (celých 80 %). Druhou nejvýznamnější dolarovou bankovkou co do objemu peněz je 20 \$, která zaujímá 12 % veškerých dolarů v oběhu. Menší množství (5 %) dolarového oběživa ve světě je v 50 \$ bankovkách. Bankovky o hodnotách 1, 2, 5 a 10 \$ zaujímají 1 % nebo i nižší podíl na dolarovém oběživu.

Graf 8 Počet dolarových bankovek v oběhu připadající na 1 občana USA

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018), vlastní zpracování

Graf č.8 znázorňuje počet dolarů připadající na jednoho obyvatele USA (stav je ke 31.12.2017). Celková částka je 4.800 \$ na jednoho obyvatele USA. Nejvyšší podíl na této výši má stodolarová bankovka, která zaujímá 3.800 \$/obyvatel USA. Tato data jsou velmi ovlivněna zeměmi, které USD přijímají jako platnou měnu a zeměmi, které USD přijímají za akceptovatelnou měnu. Následující kapitola si klade za cíl vyjádřit data přesněji, a proto pracuje s obyvateli všech zemí, kde je USD platnou měnou.

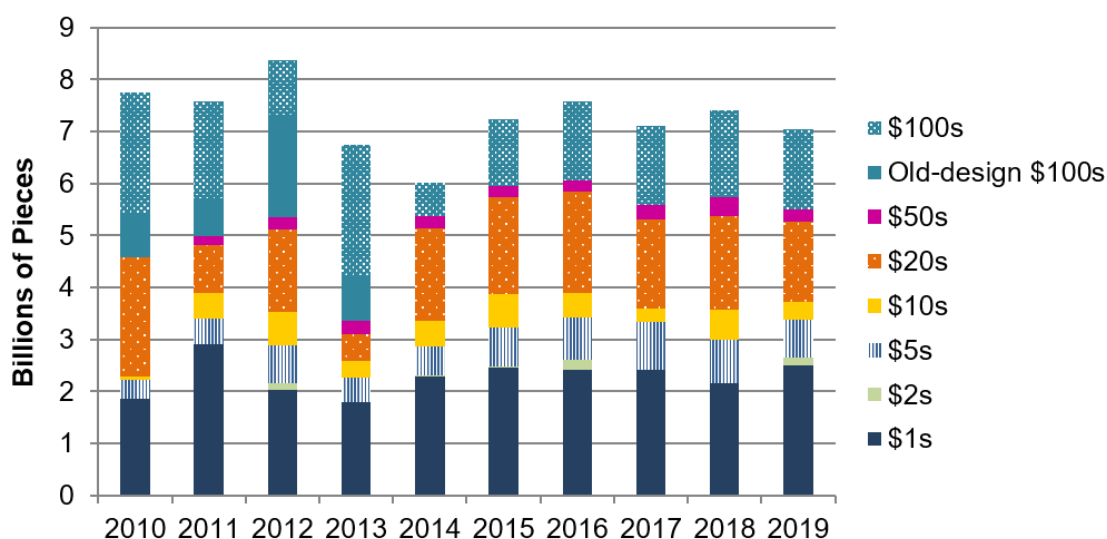
3.2 Náklady na vydávání bankovek

V ČR je za tisk cenin zodpovědná ČNB. Státní tiskárna cenin sídlí v Praze. V případě potřeby by byla schopná vytisknout až 200 milionů kusů českých bankovek během jednoho roku, průměrně je však tisknuto zhruba polovina objemu, tedy okolo 100 milionů kusů českých bankovek. Plány ČNB na objem vytištěných bankovek sestavuje 20 měsíců dopředu. (Wolf, 2017) Náklad na vydání jedné bankovky české koruny včetně vytvoření

všech jejích ochranných prvků je okolo dvou korun. (Ducháček, 2018) USA vydala za rok 2018 celkem 861,7 milionu dolarů pouze na tisk nových bankovek. Z čehož na samotný finální tisk vynaložila 800,9 milionu dolarů. Zbytek investovala do vývoje nových ochranných prvků, transport hotových bankovek a jiné nezbytné kroky potřebné k udání finálních bankovek do oběhu. (Federal reserve.gov, 2018)

Počty jednotlivých dolarových bankovek, které se v USA budou tisknout v roce 2019 jsou následující. V největším počtu bude tisknuta jednodolarová bankovka a to přesně 2 502 400 kusů. Dvoudolarová bankovka bude tištěna ve 153 600 kusech. Pětidolarových se vytiskne 729 600 ks. Bankovek o hodnotě deseti dolarů bude tištěno 339 200 ks. Druhý nejpočetnější tisk bude dvaceti dolarových bankovek, kterých vznikne 1 548 800 ks. Naopak téměř nejméně bude vytištěno padesáti dolarových bankovek a to konkrétně 224 000 ks. Ve stejném počtu jako deseti dolarových bude tištěno sto dolarových bankovek (1 548 800 ks). Dohromady tedy USA vytiskne během kalendářního roku 2019 počet 7 046 400 ks papírových bankovek o celkové hodnotě 206 905 600 USD. Počty tištěných bankovek v USA v minulých letech jsou vyobrazeny v grafu níže.

Graf 9 Tisková objednávka USD v letech 2010 - 2019

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018)

Data ve výše zobrazeném grafu jsou spíše orientační. Z grafu nelze vyčíst jednoznačný trend. Lze však konstatovat, že rok 2019 je zhruba průměrnou hodnotou předchozích let, proto je níže uvedená tabulka s přesnými čísly tiskové objednávky amerických dolarů na rok 2019.

Tabulka 6 Detail tiskové objednávky USD na rok 2019

Hodnota	Počet výtisků mil. ks	Hodnota mil. \$
\$1	2502,4	\$2 502,4
\$2	153,6	\$307,2
\$5	729,6	\$3 648,0
\$10	339,2	\$3 392,0
\$20	1548,8	\$30 976,0
\$50	224	\$11 200,0
\$100	1548,8	\$154 880,0
Celkem	7046,4	\$206 905,6

Zdroj: (Federal reserve.gov, 2018)

3.2.1 Náklady na jednotlivé bankovky

Přesné náklady na tisk jednotlivých bankovek amerického dolaru jsou vyobrazeny v tabulce níže. Jedná se o surová data v originální měně, se kterými se bude práce zabírat v pozdější části.

Tabulka 7 Nákladovost USD bankovek v roce 2019

Hodnota	Počet	Cena cent/ks
\$1	2 502 400	5,5
\$2	153 600	5,5
\$5	729 600	11,4
\$10	339 200	11,1
\$20	1 548 800	11,5
\$50	224 000	11,5
\$100	1 548 800	14,2

Zdroj: Federal Reserve Board, vlastní zpracování

3.2.2 Náklady na vydávání bankovek

V rámci sběru dat pro účely zpracování práce se bohužel nepodařilo přesná data o nákladnosti jednotlivých bankovek Kč. Zdrojem, se kterým práce musí vyjít, je prohlášení pana Josefa Ducháčka (ředitel sekce peněžního a platebního styku) ohledně nákladnosti, kde říká, že vydání jedné nové bankovky Kč stojí zhruba 2 Kč. Nákladnost dolarových bankovek uvádí tabulka níže.

Tabulka 8 Cena tisku dolarových bankovek

Hodnota \$	Cena cent/ks	Přepočet ceny Kč
\$1	5,5	1,24
\$2	5,5	1,24
\$5	11,4	2,56
\$10	11,1	2,49
\$20	11,5	2,58
\$50	11,5	2,58
\$100	14,2	3,19
Průměr	10,1	2,27

Zdroj: Federal Reserve Board, vlastní zpracování

Z dat, která poskytuje tabulka č. 8, lze konstatovat, že tisk dolarových bankovek je nepatrně dražší než tisk českých korun.

Tabulka 9 Cena tisku dolarových bankovek v roce 2019

Hodnota \$	Cena Kč	Objednávka tisku mil. ks	Celková cena mil. Kč
\$1	1,24	2502,4	3092
\$2	1,24	153,6	190
\$5	2,56	729,6	1869
\$10	2,49	339,2	846
\$20	2,58	1548,8	4001
\$50	2,58	224	579
\$100	3,19	1548,8	4941
Průměr (součet)	2,27	7046,4	15989

Zdroj: Federal Reserve Board, vlastní zpracování

V roce 2019 USA plánuje tisk více než 7 mld. ks bankovek, což při aktuálních cenách za výtisk jednotlivých bankovek bude stát okolo 16 mld. Kč v přepočtu. Nejnákladnější položkou je tisk stodolarových bankovek, kterých se vytiskne nejvíce a navíc jsou nákladnější než jiné dolarové bankovky.

Státní tiskárna cenin ČR je schopna ročně vytisknout až 200 mil. ks bankovek, průměrně je však vytížená z 50 %, tedy vytiskne ročně 100 mil. ks bankovek. Při ceně 2 Kč/bankovka je roční náklad ČR na tisk nových bankovek 200 mil. Kč.

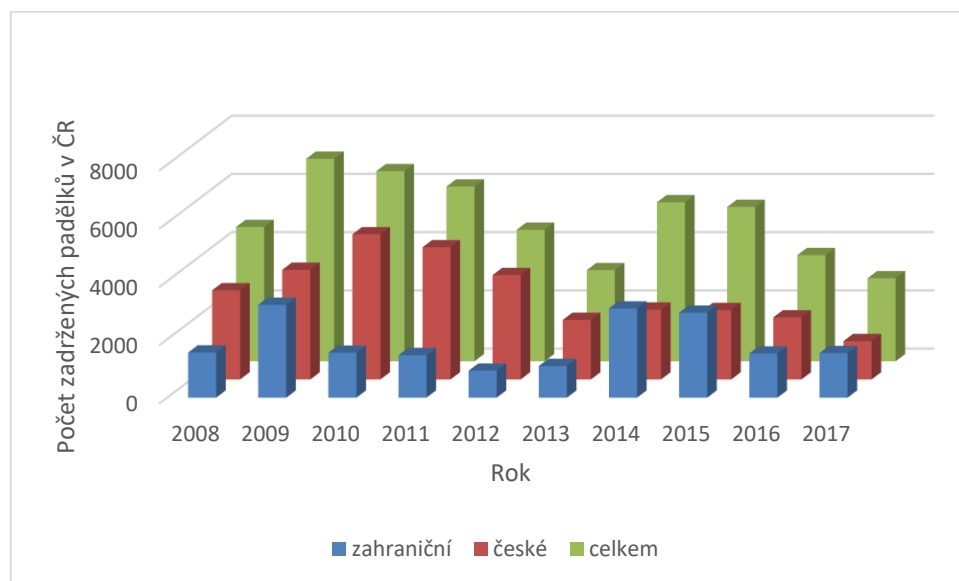
V přepočtu na jednoho obyvatele dané země je tisk amerických dolarů výrazně dražší než tisk českých korun. Tisk zásoby dolarů na jednoho obyvatele USA vychází v přepočtu na 49 Kč, tisk zásoby českých korun na jednoho obyvatele ČR vychází na 19 Kč.

3.3 Padělky

3.3.1 Počty zadržených padělků

Za rok 2017 bylo na území ČR zadrženo celkem 1318 českých padělaných bankovek a 211 dolarových padělaných bankovek. Z těchto dvou měn byla zadržena pouze jedna jediná pozměněná bankovka a to dolar. V předešlých letech byly počty padělků českých i zahraničních bankovek následující:

Graf 10 Počty zadržených padělků na území ČR v letech 2008 - 2017

Zdroj: (ČNB, 2018)

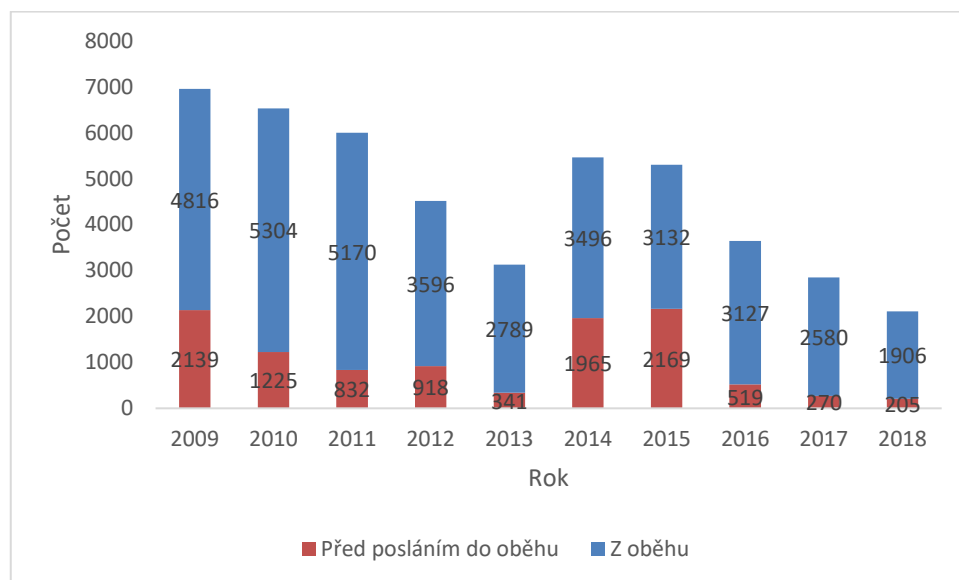
Bohužel, z výše uvedeného grafu nejsou patrná přesná data o zadržených padělcích dolaru. Lze vycházet tedy z poměru, kdy v roce 2017 bylo z celkem 1532 zadržených padělků cizí měny 211 dolarových.

V roce 2008 bylo na světě v oběhu zhruba 61 milionů v padělaných dolarech. (Houser, 2008) V roce 2003 byla v oběhu uvnitř i vně USA dohromady jedna padělaná dolarová bankovka na 10.000 pravých. (Stawick, 2003)

3.3.2 Padělky na území ČR

Následující kapitola se zabývá počtem zadržených padělků na území ČR.

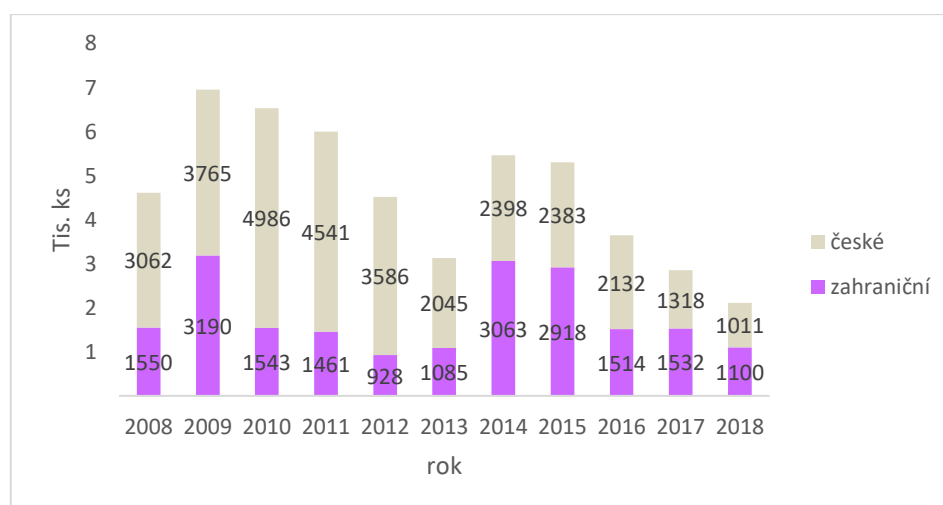
Graf 11 Počet zadržených padělků v ČR z oběhu a před udáním do oběhu v letech 2009 - 2018

Zdroj: (ČNB, 2018), vlastní zpracování

Na základě dat z výše uvedeného grafu lze konstatovat, že padělky, které jsou zadrženy ještě před posláním do oběhu, mají co do počtu klesající trend v letech. Podobný trend vykazují i padělky zadržené přímo z oběhu. Jedná se o padělky všech měn. Bližší rozdělení udávající počty konkrétních měn padělků v ČR demonstruje následující graf.

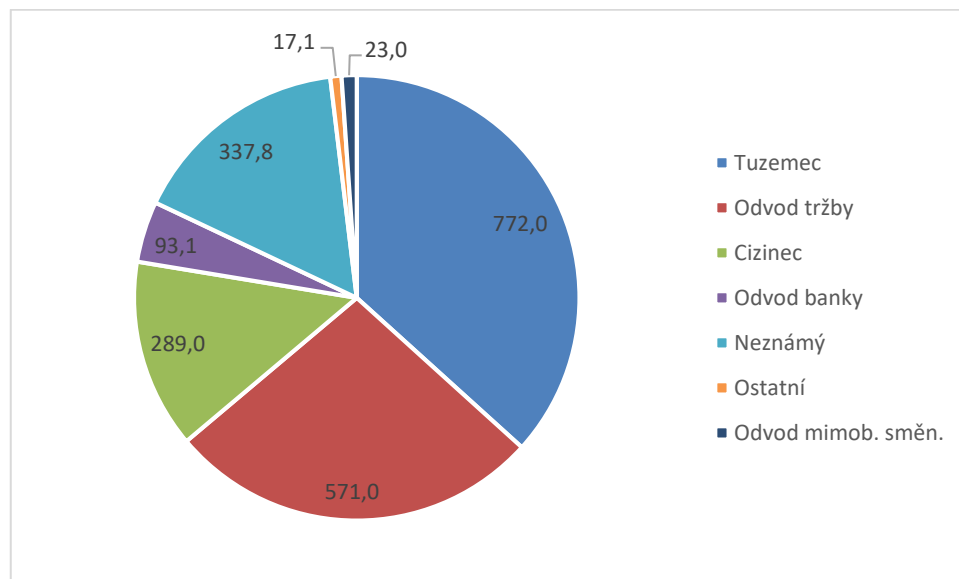
Graf 12 Počty zadržených padělků na území ČR v letech 2008 – 2018

Zdroj: (ČNB, 2018), vlastní zpracování

Nejvíce padělků bylo zadrženo v roce 2009 a to jak českých, tak i zahraničních. Oproti tomu nejméně padělků bylo zadrženo v letech 2012 – 2013. S výjimkou lehkého poklesu v roce 2013 lze konstatovat, že trend padělků českých bankovek na území ČR je klesající. Na druhé straně padělky zahraničních měn nemají v čase stabilní trend. V roce 2017 bylo v ČR zadrženo 211 ks padělaných amerických dolarů, což odpovídalo 14 % veškerých padělaných bankovek cizí měny zadržené v ČR. V témže roce bylo zadrženo pouze 6,2 x více padělků české koruny než amerického dolaru na území ČR. Data jsou uváděna v počtu kusů zadržovaných bankovek.

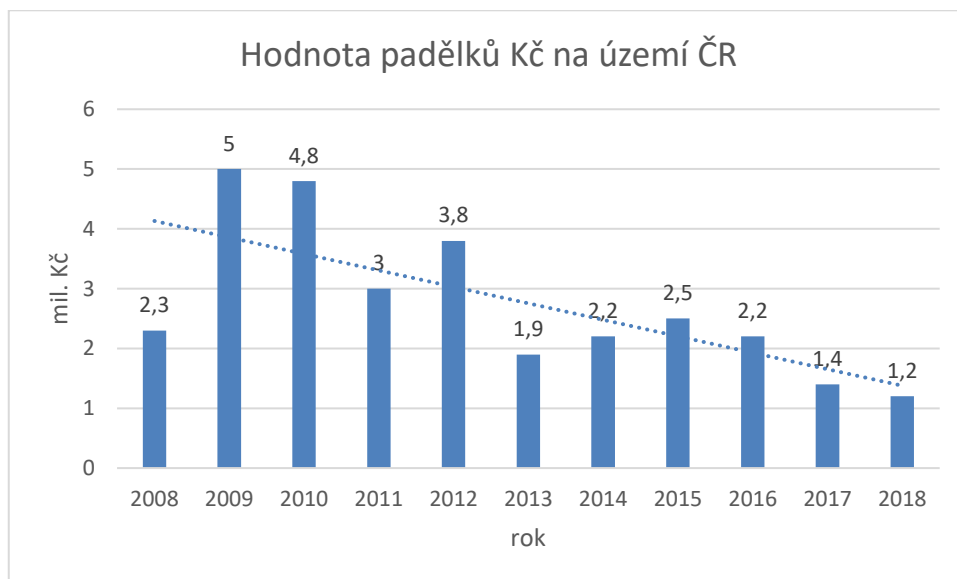
Graf 13 Původ padělků ČR v roce 2018

Zdroj: (ČNB, 2018), vlastní zpracování

Padělky, které jsou zadrženy z oběhu, jsou odevzdávány nejčastěji skrze policii či banky a častějšími případy je odevzdání padělku občanem ČR než cizincem. Druhou nejčastější formou zadržování padělků je při odvodu tržby obchodníků. Výše vyobrazený graf udává rozložení původu padělků v ČR v roce 2018. Vstupními daty grafu bylo procentní vyjádření uvedené na webových stránkách ČNB. Konkrétní čísla udávající počet získaných padělků od konkrétních osob či institucí je výsledkem vlastního výpočtu, který vychází z faktu, že v roce 2018 bylo na území ČR zadrženo přesně 2111 padělaných bankovek.

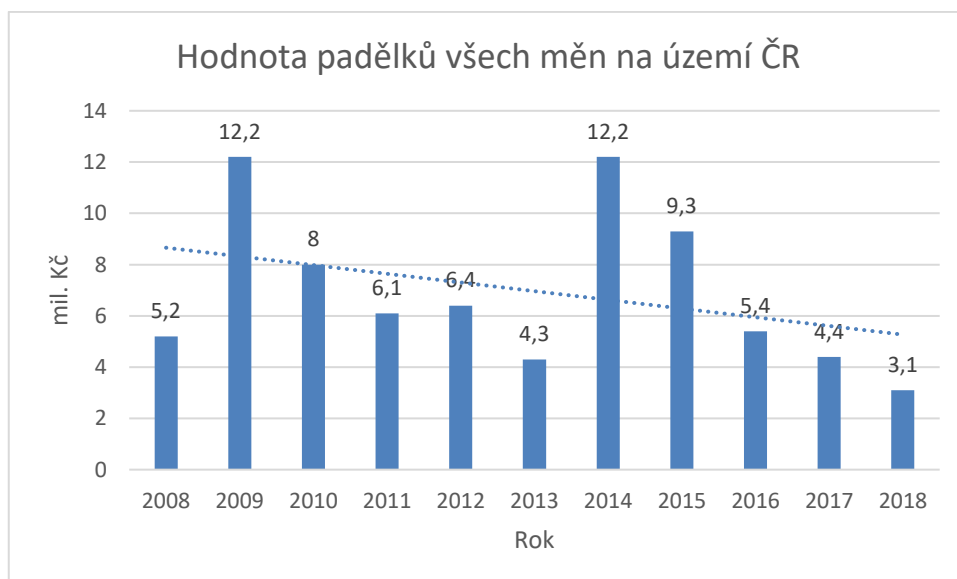
Graf 14 Hodnota padělků Kč zadržené na území ČR v letech 2008 - 2018

Zdroj: Tiskové zprávy ČNB

Nejčastěji zadržovanou padělanou bankovkou v letech 2008 – 2018 byla tisícikorunová a hned poté pětisetkorunová. Výjimka byla v roce 2011, kdy ČNB uvádí, že častější byl výskyt padělku 500 Kč než 1000 Kč. Hodnota padělků české koruny má dlouhodobě klesající trend jak v počtu kusů zadržovaných bankovek, tak i v celkové hodnotě.

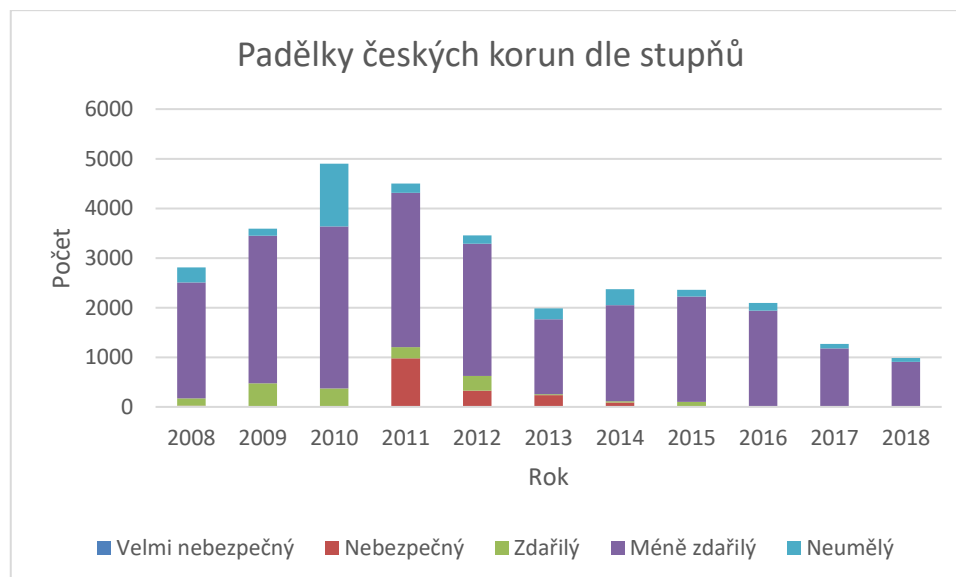
Graf 15 Hodnota padělků všech měn zadržovaných na území ČR v letech 2008 – 2018

Zdroj: Tiskové zprávy ČNB

Hodnota veškerých zadržených padělků na území ČR má dlouhodobě klesající trend. Výjimkou byly roky 2014 – 2015, kdy bylo v ČR zadrženo více padělků co do počtu kusů i co do hodnot.

Graf 16 Zdařilost padělků české koruny v letech 2008 - 2018

Zdroj: Prezentace pro tiskové konference ČNB

Kvalita provedení padělků české koruny dlouhodobě klesá. Graf uvádí data v kusech padělaných bankovek bez zřetelu na jejich hodnoty. Jednoznačně nejvíce padělků českých korun je ve čtvrté kategorii, tedy méně zdařilé padělky. Nejvyšší stupeň padělku v ČR od roku 2008 nebyl odhalen ani jeden kus. Mezi lety 2011 a 2014 se v ČR vyskytovaly nebezpečné padělky ve větším množství. V dalších letech je výskyt padělků vyššího stupně než 3 spíše výjimečný.

Obrázek 4 Počet zadržených padělků české koruny dle území v roce 2018

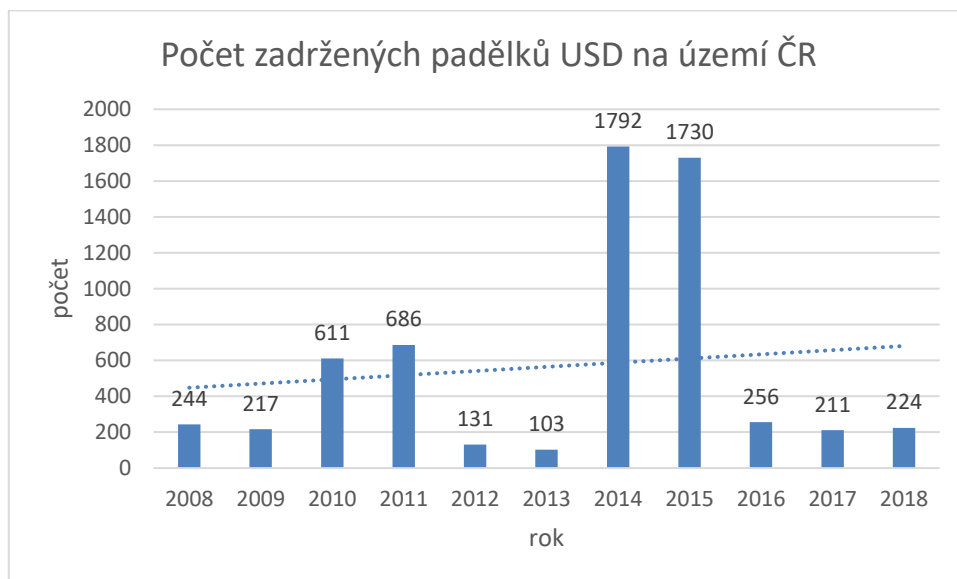
Zdroj: *Prezentace pro tiskovou konferenci ČNB z 8. 3. 2019*

Dlouhodobě je nejvíce padělků české koruny zadržováno v hlavním městě Praha. Dalšími významnými městy, kde v předchozích letech docházelo k výskytu většího množství padělaných korun je Brno, Ostrava, Ústí nad Labem nebo Pardubice. V roce 2018 bylo zadrženo více padělků než bylo obvyklé v předchozích letech v Liberci a v Jihlavě.

3.3.3 Padělky amerických dolarů

Americký dolar je celosvětově mnohem rozšířenější měnou než česká koruna a výskyt jeho padělků lze očekávat i mimo území USA. Následující kapitola se věnuje výskytu padělků amerického dolaru na území ČR a dalších států.

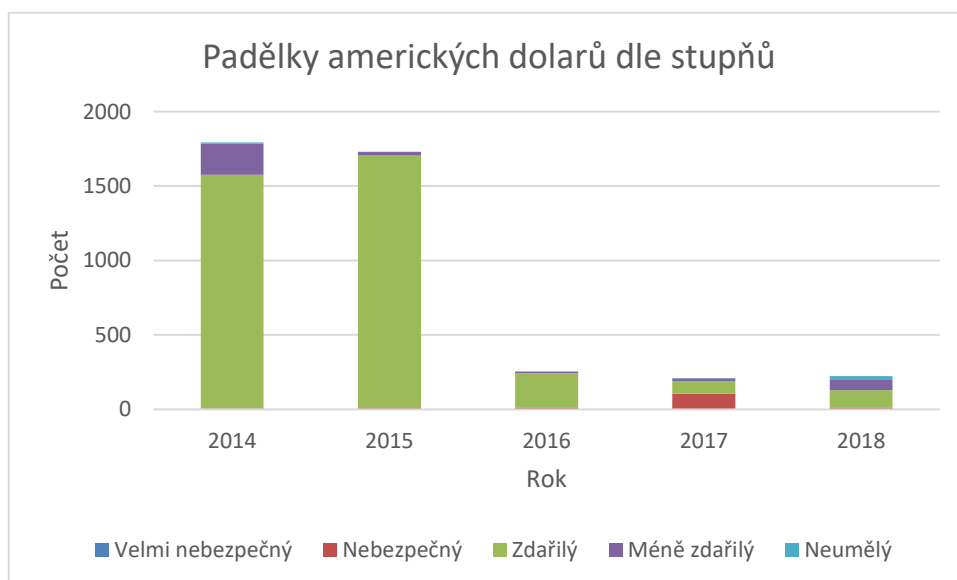
Graf 17 Počet zadržených padělků USD na území ČR v letech 2008 - 2018

Zdroj: Tiskové zprávy ČNB

Počet zadržených padělaných amerických dolarů na území ČR dlouhodobě roste. Nejvíce kusů bylo zadrženo v letech 2014 a 2015, což vysvětluje rapidní nárůst celkových padělaných peněz, o kterých pojednává předchozí kapitola.

Graf 18 Zdařilost padělků amerických dolarů zadržených na území ČR v letech 2014 - 2018

Zdroj: Prezentace pro tiskové konference ČNB

Oproti padělkům české koruny, které byly zadrženy na území ČR, jsou padělané dolary u nás zadržené zdařilejší. Většina padělaných amerických dolarů zadržенých v ČR mezi lety 2014 – 2018 jsou padělky třetího stupně, tedy zdařilými padělky. Jejich trend vykazuje zvyšující se nebezpečnost. Vyšší množství méně zdařilých a neumělých padělků na začátku zkoumaného období je postupně nahrazován padělky nebezpečnými. V každém zkoumaném roce byl minimálně jeden zadržенý padělek velmi nebezpečným.

Tabulka 10 Hodnota zadržенých USD ve světě v roce 2005

Země	Zadrženo v oběhu USD	Zadrženo před posláním do oběhu USD	Podíl zadržенých padělků před posláním do oběhu %
Peru	\$2 782 200	\$31 000	1 %
Srí Lanka	\$480 600	\$49 600	9 %
Hong Kong	\$305 910	\$17 830	6 %
Filipíny	\$229 180	\$7 600	3 %
Singapur	\$208 300	\$50	0 %
Čínská republika	\$107 390	\$300	0 %
Čile	\$97 360	\$75 350	44 %
Bolívie	\$79 420	\$100	0 %
Mexiko	\$51 276	\$100	0 %
Taiwan	\$48 500	\$78 100	62 %
Celkem	\$4 390 136	\$260 030	6 %

(Treasury, 2006)

Americký dolar je ve světě velmi používanou měnou. V roce 2005 bylo v oběhu zadrženo více než 4 miliony jejich padělků. Největší podíl byl zadržен v Peru. Výše uvedená tabulka zobrazuje hodnotu zadržенých dolarů v oběhu, zadržенých dolarů před jejich posláním do oběhu a třetím ukazatelem je procento vyjadřující podíl zadržенých padělků před odesláním do oběhu na celkovém počtu padělků v dané zemi, z čehož lze usuzovat i jejich kvalitu. Nejméně kvalitní padělané dolary pochází z Taiwanu, kde je více než jejich polovina zadržena ještě před odesláním do oběhu. Téměř polovina padělaných dolarů v Čile byla taktéž odhalena ještě před uvedením do oběhu. Celkem v deseti zemích, které byly v roce 2005 označeny za největší padělatele amerického dolaru, bylo odhaleno 6 %

veškerých padělků ještě před jejich uvedením do oběhu. Číslo 6 % se rovnalo 260 030 \$, tedy v přepočtu téměř 6 milionů Kč.

3.4 Hodnocení dotazníkového šetření

V rámci zpracování diplomové práce bylo provedeno dotazníkové šetření na téma vzdělanosti v oblasti bezpečnosti bankovek, výskytu padělků mezi občany ČR a chování v případě styku s padělkem. Dotazníky byly šířeny online cestou skrze webové stránky vyplnto.cz a klasickou papírovou formou. Dotazník nebyl cílen na omezené skupiny lidí. Respondenti byli občané ČR bez omezení na kraj, ve kterém žijí, pohlaví, věkové skupiny či dosaženého vzdělání. Dotazník obsahoval 11 povinných otázek a 3 nepovinné.

3.4.1 Respondenti

Šetření online cestou probíhalo ve dnech 22. 11. 2018 – 7. 12. 2018. Dotazníky byly šířeny především pomocí sociálních sítí. Návratnost dotazníků byla 71,6 %, tzn., že toto procento uživatelů, kteří dotazník otevřeli, ho také celý vyplnili a odeslali. Všechny povinné otázky byly zaškrtačací. Pouze dvě nepovinné otázky byly rozepisovací, z čehož jedna otázka byla určena pro jednoslovnou odpověď. Důsledkem takto navržené struktury odpovědí byla i poměrně krátká doba potřebná pro vyplnění dotazníku, která byla v průměru 2 minuty a 33 vteřin. Online dotazník vyplnilo 277 respondentů. Další 114 respondentů vyplnilo vytištěný papírový dotazník, které byly šířeny především v Královéhradeckém kraji a v hlavním městě Praha. První čtyři otázky v dotazníku byly pro rozdělení respondentů do určitých sociálních skupin. První otázka se ptala na pohlaví, druhá na kraj, ve kterém respondent bydlí, třetí na nejvyšší dosažené vzdělání a čtvrtá na věkovou skupinu, do které respondent spadá. Druhá část dotazníku byla zaměřena na zkušenosti respondentů s padělkem a na to, zda se v zaměstnání setkávají s hotovostí. Dále dotazník zjišťoval znalost dotazovaných v oblasti bezpečnosti a rozpoznávání bankovek, k čemuž sloužily tři otázky. Následovala otázka ohledně styku respondentů s druhou porovnanou měnou (USD) a v případě kladné odpovědi následovala nepovinná rozšiřující otázka na respondentovu schopnost rozlišit dolary určité nominální hodnoty od jiné. Poslední otázka byla zaměřena na respondentovo chování v případě styku s padělanou bankovkou.

3.4.2 Vzdělání

Velká část dotazníkového šetření byla zaměřena na vzdělání občanů ČR v oblasti ochranných prvků a schopnosti rozpoznání bankovek české koruny. Celkem v dotazníku byly tři otázky, které prověřovaly respondentovu znalost a právě jedna odpověď na každou otázku byla správná. První otázka byla na počet ochranných prvků tisícikorunové bankovky. Odpovědi byly nabídnuty v rozmezí 1-3, 4-6, 7-9 a 10 a více. Jak je v kapitole 3.7 zmíněno, ochrannými prvky bankovky v hodnotě 1000 Kč jsou: vodoznak, okénkový proužek, speciální bankovkový papír s barevnými vlákny, soutisková značka, skrytý obrazec, proměnlivá barva, iridiscenční pruh a mikrotext. Dohromady tedy českou tisícikorunovou bankovku chrání 8 ochranných prvků. Respondentům byla nabídnuta odpověď 7-9, která byla jedinou správnou. Druhou znalostní otázkou bylo, zda respondent ví, na bankovce které nominální hodnoty je vyobrazen portrét Boženy Němcové. Záměrně byla vybrána bankovka s ženským portrétem, který není tak častým, a zároveň nižší hodnoty, se kterou se běžný občan setkává často. Nabídnuty byly odpovědi všech hodnot papírových bankovek české koruny (tedy 100, 200, 500, 1000, 2000 a 5000) a správnou odpovědí je 500 Kč. Poslední znalostní otázkou bylo: „Který s ochranných prvků NENÍ na 200 Kč bankovce?“. Opět byly nabídnuty odpovědi a to: vodoznak, soutisková značka, speciální papír, iridiscenční pruh a mikrotext. Jedinou správnou odpovědí je iridiscenční pruh.

Tabulka 11 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (počet ochranných prvků na 1000 Kč)

Kraj	Správné odpovědi	Špatné odpovědi	Součet odpovědí
Hlavní město Praha	28	50	78
Jihočeský	1	8	9
Jihomoravský	8	7	15
Karlovarský		5	5
Královéhradecký	44	68	112
Liberecký	12	25	37
Moravskoslezský	4	5	9
Olomoucký	7	2	9
Pardubický	7	7	14
Plzeňský	12	11	23
Středočeský	19	14	33
Ústecký	11	15	26
Vysočina	6	9	15
Zlínský	2	4	6
Celkový součet	161	230	391

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

První znalostní otázka na počet ochranných prvků tisícikorunové bankovky zodpověděla správně méně než polovina respondentů. V procentním vyjádření správně odpovědělo 41 % tázaných osob. Nejlepšího výsledku dosáhli obyvatelé Olomouckého kraje, kteří ze 78 % otázku zodpověděli správně. Většina krajů dosáhla výsledků mezi 44 – 55 % správných odpovědí. Nejhoršího výsledku dosáhl Karlovarský kraj, kde ani jediný respondent nezodpověděl otázku správně. Nejpočetnější skupinou respondentů jsou lidé z Královéhradeckého kraje, kde správnou odpověď zaškrtno 39 % dotazovaných.

Graf 19 Odpovědi na otázku „Kolik ochranných prvků má tisícikorunová bankovka?“

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Nejvíce lidí bylo přesvědčeno, že tisícikorunová bankovka je chráněna 4 – 6 ochrannými znaky, tak odpovědělo 165 respondentů. Dalších 39 lidí si myslí, že na tisícikoruně může najít více než 10 ochranných prvků a 26 respondentů zaškrtno odpověď 1 – 3 ochranné prvky.

Druhou znalostní otázkou bylo „Na které bankovce je vyobrazen portrét Boženy Němcové?“. Tuto otázku zodpovědělo správně 81 % respondentů.

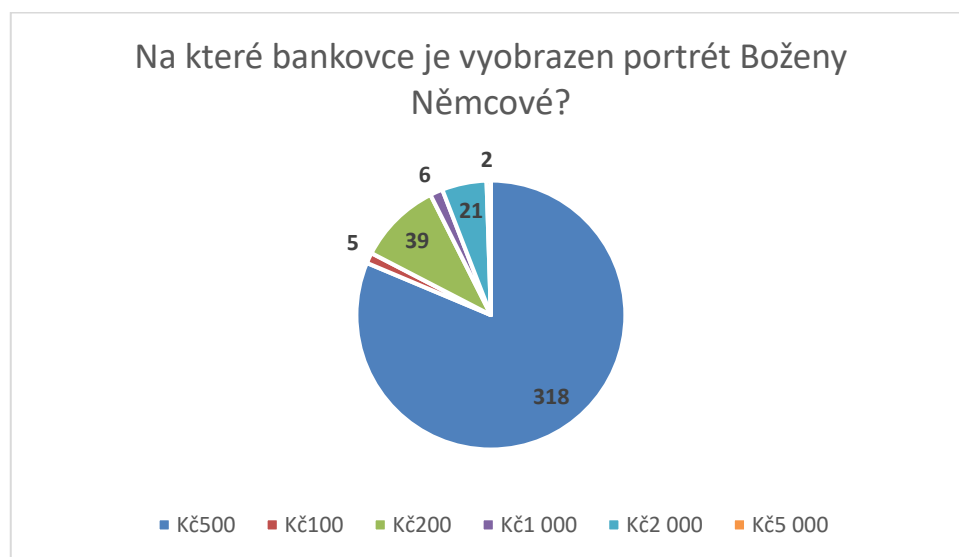
Tabulka 12 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (portrét B. Němcové)

Kraj	Správné odpovědi	Špatné odpovědi	Součet odpovědí
Hlavní město Praha	65	13	78
Jihočeský	9	0	9
Jihomoravský	10	5	15
Karlovarský	3	2	5
Královéhradecký	91	21	112
Liberecký	31	6	37
Moravskoslezský	8	1	9
Olomoucký	8	1	9
Pardubický	12	2	14
Plzeňský	20	3	23
Středočeský	24	9	33
Ústecký	21	5	26
Vysočina	12	3	15
Zlínský	4	2	6
Celkový součet	318	73	391

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Nejvyšší znalost prokázali respondenti z Jihočeského kraje, kde ani jedna dotázaná osoba neuvedla nesprávnou odpověď. Naopak nejnižší procento uvedených správných odpovědí prokázali respondenti žijící v Karlovarském kraji a to konkrétně 60 % správných odpovědí. Nejvíce respondentů bylo mezi občany Královéhradeckého kraje, kde z 112 odpovědí bylo 81 % správných.

Graf 20 Odpovědi na otázku „Na které bankovce je vyobrazen portrét Boženy Němcové?“

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Na otázku s vyobrazením portréту Boženy Němcové odpověděla většina respondentů správně. Významnější, co do počtu odpovědí z nabízených byla bankovka o hodnotě 200 Kč, kterou zaškrtilo 10 % tázaných osob.

Třetí znalostní otázkou byla: „Který z vyjmenovaných ochranných prvků není na 200 Kč bankovce?“, kdy respondenti měli na výběr z odpovědí: vodoznak, soutisková značka, speciální papír, iridiscentní pruh a mikrotext.

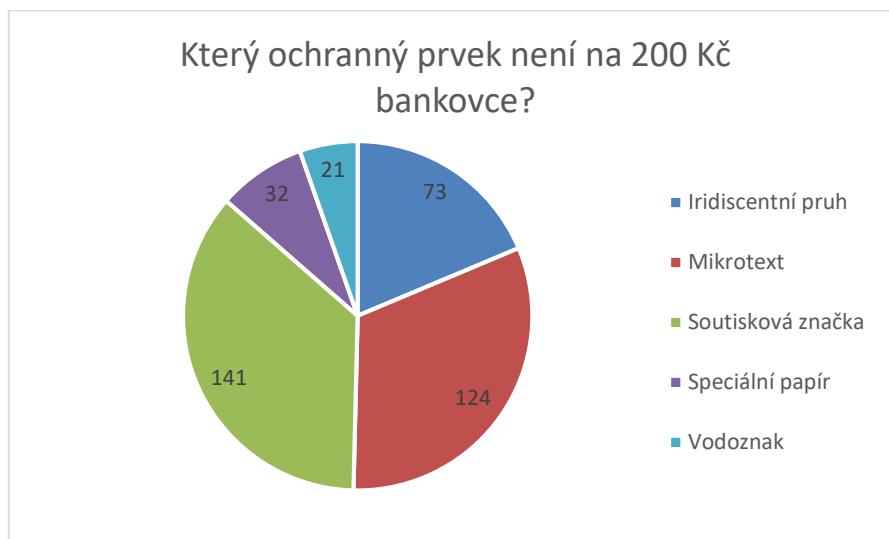
Tabulka 13 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na kraji, ve kterém žijí (ochrana 200 Kč bankovky)

Kraj	Správné odpovědi	Špatné odpovědi	Součet odpovědí
Hlavní město Praha	11	67	78
Jihočeský	1	8	9
Jihomoravský	5	10	15
Karlovarský	2	3	5
Královéhradecký	18	94	112
Liberecký	9	28	37
Moravskoslezský	2	7	9
Olomoucký	3	6	9
Pardubický	3	11	14
Plzeňský	3	20	23
Středočeský	5	28	33
Ústecký	6	20	26
Vysočina	4	11	15
Zlínský	1	5	6
Celkový součet	73	318	391

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Ze znalostních otázek lze poslední vyhodnotit jako nejsložitější pro českou veřejnost. Správnou odpověď (iridiscentní pruh) zaškrtilo pouhých 19 % respondentů. Nejméně správných odpovědí uvedli obyvatelé Jihočeského kraje, kde správně odpovědělo jen 11 % dotazovaných. Naopak nejvyšší znalost předvedli občané Karlovarského kraje, kde správně odpovědělo 40 % respondentů.

Graf 21 Odpovědi na otázku „Který ochranný prvek není na 200 Kč bankovce?“

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Otázka na konkrétní ochranný prvek na 200 Kč bankovce byla ze všech položených znalostních otázek pro respondenty nejtěžší. Téměř dvojnásobné množství odpovědí označených za správnou byla odpověď „soutisková značka“ a jen o něco méně odpověď „mikrotext“.

Jiné rozdělení respondentů do skupiny je dle pohlaví. Celkově dotazník zodpovědělo o 37 žen více než mužů.

V počtu správných odpovědí na počet ochranných prvků tisícikoruny byly skupiny vyrovnané. V trendu odpovědí je zřejmé, že muži si celkově myslí, že ochranných prvků je více než ženy.

Tabulka 14 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (počet ochranných prvků na 1000 Kč)

	1 - 3	4 - 6	7 - 9	Více než 10	Součet
Muž	11	65	80	21	177
Žena	15	100	81	18	214
Součet	26	165	161	39	

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

V otázce ohledně přiřazení portréту Boženy Němcové k bankovce určité nominální hodnoty měly větší procento správných odpovědí ženy nad muži.

Tabulka 15 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (vyobrazení portrétu B. Němcové)

	100 Kč	200 Kč	500 Kč	1 000 Kč	2 000 Kč	5 000 Kč
Muž	4	20	135	3	13	2
Žena	1	19	183	3	8	
Celkový součet	5	39	318	6	21	2

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

V otázce, který konkrétní ochranný prvek není na bankovce o hodnotě 200 Kč odpovídala skupina dotazovaných žen obdobně jako skupina dotazovaných mužů.

Tabulka 16 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na pohlaví (ochrana 200 Kč bankovky)

	Iridiscentní pruh	Mikrotext	Soutisková značka	Speciální papír	Vodoznak
Muž	33	63	60	10	11
Žena	40	61	81	22	10
Celkový součet	73	124	141	32	21

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Třetím kritériem dělící respondenty do skupin je nejvyšší dosažené vzdělání odpovídajících osob.

Z tabulky č. 17 je patrné, že skupina lidí se středním vzděláním bez maturity a se základním vzděláním mají nižší znalost ochranných prvků české tisícikorunové bankovky než lidé se vzděláním zakončeným maturitní zkouškou či vyšším.

Tabulka 17 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (počet ochranných prvků 1000 Kč bankovky)

Nejvyšší dosažené vzdělání	% správných odpovědí
Základní	35 %
Střední bez maturity	14 %
Střední s maturitou	41 %
Vysokoškolské – bakalářské	47 %
Vysokoškolské – navazující	45 %

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Tabulka č. 18 zobrazuje vliv nejvyššího dosaženého vzdělání na znalost ochranných prvků dvousetkorunové bankovky. Výsledky jsou minimálně překvapivé. Lidé se základním vzděláním dosáhli podobných výsledků jako lidé s vysokoškolským navazujícím vzděláním. Skupina respondentů se středním vzděláním bez maturity vykázali obdobné výsledky v této otázce jako skupina lidí s vysokoškolským bakalářským vzděláním. Skupina lidí se středoškolským vzděláním s maturitou jsou střední skupinou ve zkoumaném vzorku a vykazují i střední hodnotu v oblasti znalosti ochranných prvků dvousetkorunových bankovek.

Tabulka 18 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (ochrana 200 Kč bankovky)

Nejvyšší dosažení vzdělání	% správných odpovědí
Základní	22 %
Střední bez maturity	14 %
Střední s maturitou	18 %
Vysokoškolské – bakalářské	13 %
Vysokoškolské – navazující	23 %

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Otázkou s nejvyšším počtem správných odpovědí je ta, na které bankovce je vyobrazen portrét Boženy Němcové. Skupinou s jednoznačně nejvyšším procentem správných odpovědí jsou lidé s vysokoškolským bakalářským vzděláním. Lidé se základním vzděláním mají opět shodné výsledky s lidmi, kteří mají ukončené vysokoškolské vzdělání.

Tabulka 19 Vyhodnocení znalosti respondentů v závislosti na nejvyšším dosaženém vzdělání (portrét Boženy Němcové)

Nejvyšší dosažení vzdělání	% správných odpovědí
Základní	74 %
Střední bez maturity	82 %
Střední s maturitou	83 %
Vysokoškolské – bakalářské	95 %
Vysokoškolské – navazující	74 %

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Zdánlivě nejsnazší otázkou pro respondenty byla ohledně vyobrazení portrétu Boženy Němcové. Otázka na počet ochranných prvků na tisícikoruně byla zodpovězena z více než 40 % správně. Nejnižší znalost respondenti prokázali při hodnocení, který z nabízených

ochranných prvků není na dvousetkorunové bankovce, kdy správně odpovědělo pouze 19 % dotázaných osob. Celkově ze všech otázek zaměřených na znalosti byla téměř polovina (47 %) zodpovězena správně. Z krajů nejlepšího výsledku dosáhl Olomoucký, kde bylo 67 % otázek zodpovězeno správně. Na druhé straně nejhoršího výsledku mezi kraji dosáhl Karlovarský a to pouhých 33 % správných odpovědí. Pohlaví nemá téměř žádný vliv na znalost ochranných prvků českých bankovek. Z celého množství pokládaných otázek ženy zodpověděly 47,35 % správně a muži 46,7 %, tedy jejich odpovědi byly vyrovnané. Ani nejvyšší dosažené vzdělání respondentů nemá zásadní vliv na správnost odpovědí, nelze z odpovědí vyvodit žádný trend. Respondenti se středním vzděláním bez maturity zodpověděli z 36 % správně, respondenti s vysokoškolským bakalářským vzděláním jako jediná skupina zodpověděla z více než poloviny správně, konkrétně z 52 %. Zbylé tři skupiny respondentů dosáhli podobného výsledku (43 – 47 % správně zodpovězených otázek). Respondenti po rozdělení do skupin dle věku ukázali s rostoucím věkem rostoucí znalost v oblasti bezpečnosti bankovek s výjimkou nejstarší skupiny (51 let a více), kde je výrazný propad ve znalosti.

Výrazným faktorem ovlivňující znalost ochranných prvků by mohl být fakt, zda respondent pracuje s hotovostí či nikoliv. V rámci šetření uvedlo 42 % respondentů, že v zaměstnání pracují s hotovostí a zbylých 58 %, že nikoli. Ve výsledku však fakt, zda respondent pracuje či nepracuje s hotovostí, nemá vliv na jeho znalost ochranných prvků. V procentním vyjádření na otázku ohledně chybějícího ochranného prvku na dvousetkorunové bankovce odpověděli obě skupiny shodně z 19 % správně. V dalších dvou otázkách dosáhla skupina respondentů nepracující s hotovostí lehce lepšího výsledku než druhá skupina a to 42 % oproti 40 % v otázce zkoumající počet ochranných prvků na tisícikoruně a 82 % oproti 80 % v otázce ohledně vyobrazení portréту Boženy Němcové.

Tabulka 20 Znalost ochranných prvků bankovek lidí s ohledem na jejich zaměstnání

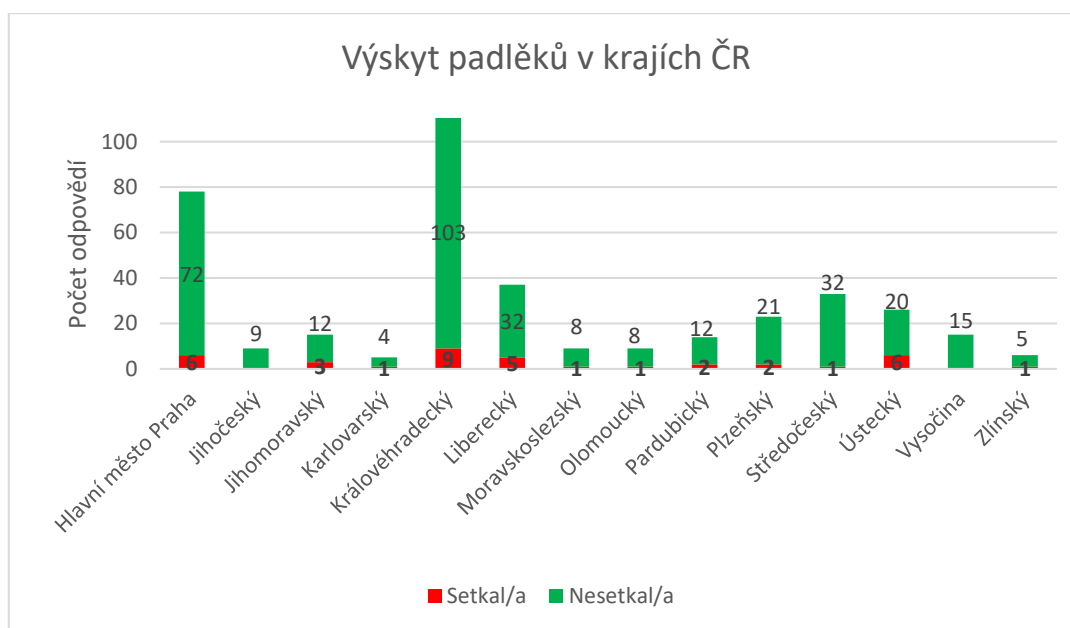
Pracujete s hotovostí?	Počet ochranných prvků na 1000 Kč	Portrét B. Němcové	Ochranný prvek chybějící na 200 Kč	celkem
Ne	94	185	42	225
Ano	67	133	31	166

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

3.4.3 Výskyt padělků dle šetření

Dotazníkové šetření bylo zaměřeno na zkušenosti respondentů s padělkem. Téměř 10 % respondentů (konkrétně 38 osob) uvedlo, že se během svého života již s padělanou bankovkou setkalo. V rozdělení dle krajů se nejvíce padělaných bankovek mezi respondenty vyskytlo v Ústeckém kraji, kde 23 % dotázaných osob uvedlo, že se s padělkem již setkalo. Ve dvou krajích ani jediný respondent neuvedl, že by se s padělkem setkal a to konkrétně v kraji Jihočeském a v kraji Vysočina.

Graf 22 Výskyt padělků v krajích ČR

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Ze všech tázaných osob uvedlo 30, že se již setkalo s padělanou českou bankovkou. Každý třetí padělek byla napodobenina tisícikoruny. Každá desátá osoba, která se s padělkem setkala, se setkala rovnou s více kusy. Dle šetření je nejméně padělanou bankovkou české koruny nejnižší nominální hodnota (100 Kč) a hned poté nejvyšší (5000 Kč).

Graf 23 Výskyt padělků české koruny dle hodnoty

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Ze všech respondentů uvedlo 8 osob, že se setkali s padělkem jiné měny než české koruny. Pouze jediná odpověď byla, že se respondent setkal s padělanou dolarovou bankovkou a to o hodnotě 50 USD. Další 3 respondenti se setkali s padělkem eurové bankovky a to každý s jinou hodnotou. Jeden padělek eurové bankovky byla bankovka o hodnotě 50 EUR, druhý 100 EUR a třetí 200 EUR. Zbýlé čtyři osoby uvedly, že se setkaly s padělanou bankovkou jinou než české koruny a amerického dolaru, ale zároveň neuvedly, o jakou měnu a hodnotu se jednalo. Pouze jedna ze zmíněných čtyř osob uvedla, že se jednalo o ekvivalent 20 000 Kč.

Mezi lidmi, kteří se s padělanou bankovkou setkali, bylo 11, kteří zároveň uvedli, že pracují s hotovostí. Zbýlých 27 respondentů se s padělanou bankovkou setkalo jinde než v zaměstnání.

Z průzkumu lze odvodit, zda setkání s padělanou bankovkou má vliv na respondentovo následné chování v zájmu o vzdělanost bezpečnosti bankovek. Jak je zmíněno výše, 38 dotázaných osob uvedlo, že se s padělkem již setkalo. Z celkového vzorku lidí na tři otázky ohledně znalosti ochranných prvků odpověděli respondenti na 47 % otázek správně. Po vyfiltrování odpovědí pouze od respondentů, kteří se již setkali s padělkem, je patrný nárůst znalosti a to na téměř 52 % správně zodpovězených otázek. Na základě zjištěného

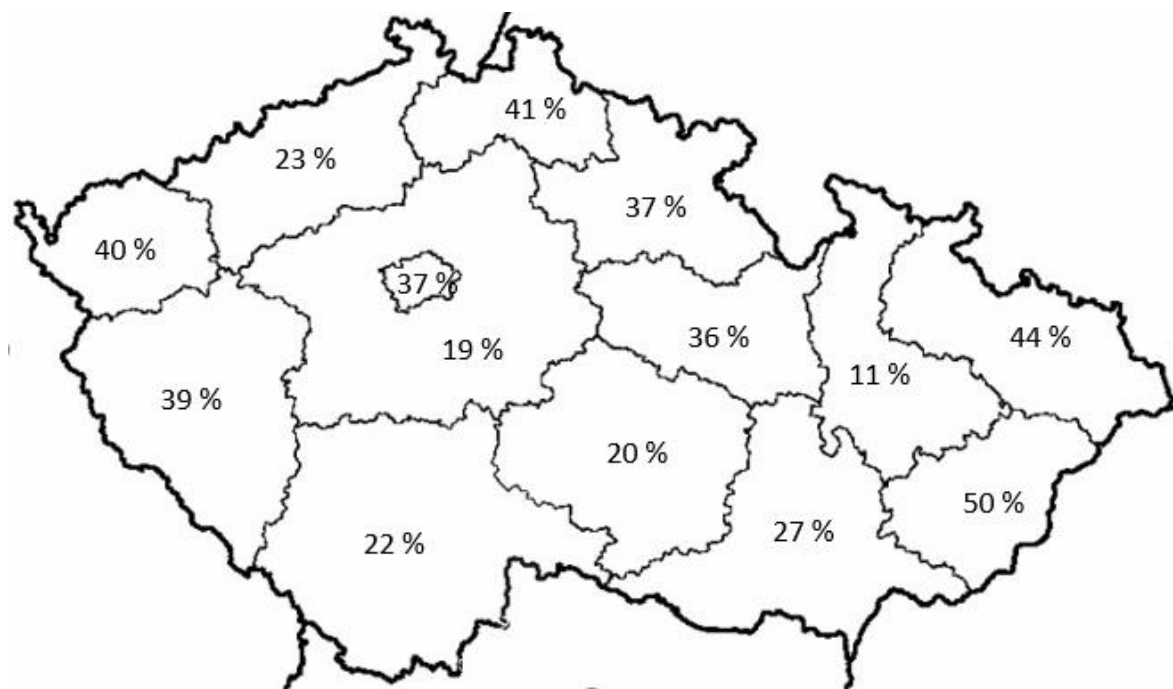
faktu lze konstatovat, že lidé, kteří se setkají s padělanou bankovkou, mají větší zájem o znalost ochranných prvků.

3.4.4 Znalost dolarových bankovek

Práce je zaměřena na porovnání dvou měn – české koruny a amerického dolaru. V rámci dotazníkového šetření byla zjišťována i frekvence styku občanů ČR s americkým dolarem a celková znalost této měny. Ze všech respondentů 129 uvedlo, že již někdy platilo americkým dolarem, což je zhruba jedna třetina všech dotázaných.

Nejvyšší procento respondentů se zkušeností s placením americkými dolary jsou obyvatelé Zlínského kraje. Další vyšší procenta vykazují kraje Moravskoslezský, Karlovarský a Liberecký. Naopak výrazně nejmenší zkušenosti s placením touto měnou mají obyvatelé Olomouckého kraje.

Obrázek 5 Respondenti, kteří již někdy platili americkými dolary

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Pro respondenty, kteří odpověděli, že již někdy platili americkými dolary, byla připravena následující otázka, která se ptala na to, zda je respondent schopný rozeznat hodnotu

bankovky podle jakéhokoli jiného prvku než dle uvedené nominální hodnoty ve tvaru číslice. Ze 129 osob, které již dolary platily, rovných 100 odpovědělo, že by dolarovou bankovku podle ničeho jiného nepoznaly či odpověď vynechaly, což je pro účely vyhodnocení šetření bráno jako odpověď „ne“. Z 29 osob, které uváděly, že by bankovku rozeznaly i podle jiných znaků, 21 uvedlo, že jsou schopni bankovky odlišit dle textem napsané hodnoty či dle vyobrazeného portréту. Dalších 8 osob uvádělo prvky, dle kterých je velmi malá pravděpodobnost či naprostá nemožnost odlišit bankovky od sebe. Uvedené odpovědi byly například: rozdílný formát papíru, rozdílná kvalita papíru, rozdílná metoda tisku nebo například teorie, že vyšší hodnota bankovky více šustí či že jednodolarová bankovka je více otrhaná a opotřebovaná.

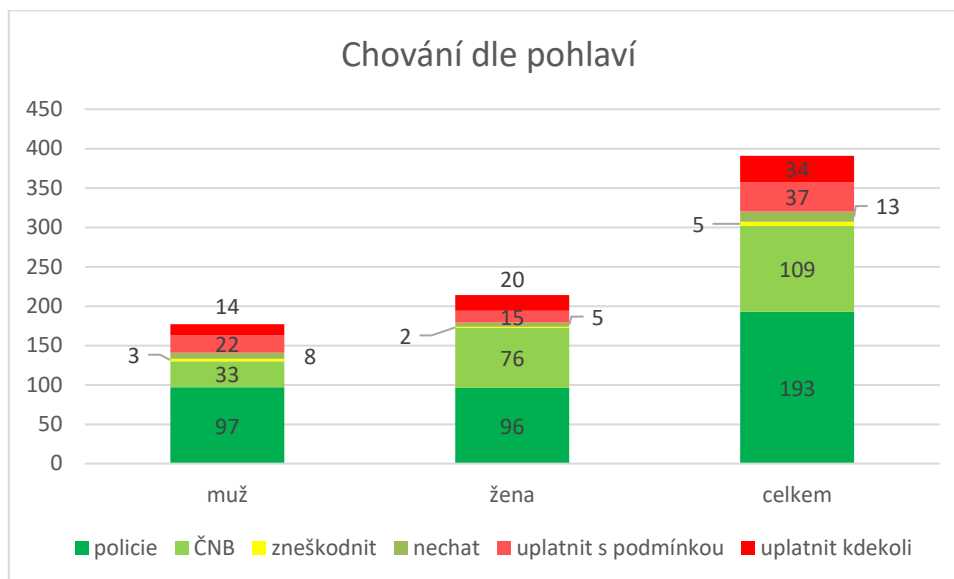
3.4.5 Chování respondentů

Poslední zkoumanou kapitolou šetření bylo chování respondentů v případě styku s padělanou bankovkou. Otázka byla položena tak, že se ptala, co by respondent dělal v případě, kdyby měl podezření, že vlastní padělanou bankovku. Nabízely se odpovědi, že by bankovku odevzdal na policii / odeslal do ČNB / zkusil uplatnit kdekoliv / zkusil uplatnit někde, kde očekává nižší vzdělanost prodejců / zneškodnil / nechal si ji. Odpovědi jsou hodnoceny dle rizika – první dvě jsou hodnoceny jako nerizikové, dále zneškodnění a ponechání jako málo rizikové a posílání zpět do oběhu at' skrze vzdělané či nevzdělané prodejce jako extrémně rizikové.

Tři čtvrtiny dotazovaných osob uvedla, že by se chovala zodpovědně a podezřelou bankovku by odevzdala na policii či do banky. Nevýrazné množství respondentů uvedlo, že by si bankovku nechalo nebo ji zneškodnilo. Větší část (téměř 20 %) se přiznala, že by bankovku zkusila někde uplatnit.

Rozdíl mezi mužským a ženským chováním není nijak výrazný. Jediným výraznějším rozdílem je, že ženy by častěji padělek posílaly do ČNB a muži by spíše s padělkem chodili na policii.

Graf 24 Chování respondentů při styku s padělkem dle pohlaví

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Zajímavějším zjištěním vyplývajícím z šetření je vliv formy podání dotazníku. Respondenti odpovídající online formou zaškrtnuli ze 70 %, že by bankovku odevzdali policii, příp. ČNB. Oproti tomu respondenti, kteří zaškrtovali své odpovědi na papír, uvedli jednu ze dvou zmíněných možností z 93 %, zároveň mezi těmito respondenty se našlo pouhých 5 %, kteří přiznali, že by bankovku pokusili udat zpět do oběhu. Na druhé straně respondenti odpovídající online tuto možnost připustili ve 24 % případů.

Nejvyšší dosažené vzdělání má určitý vliv na chování respondentů v případě styku s padělanou bankovkou. Je znatelný rostoucí trend poctivosti s rostoucím dosaženým vzděláním. Na policii nebo do ČNB by podezřelou bankovku odevzdalo 52 % osob se základním vzděláním a 80 % lidí se vzděláním vysokoškolským navazujícím. Oproti tomu posílání podezřelých bankovek zpět do oběhu má od lidí se základním vzděláním k vysokoškolskému trend klesající.

Tabulka 21 Vliv vzdělání na chování při styku s padělkou

	Základní	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Vysokoškolské - bakalářské	Vysokoškolské - navazující
ČNB	17 %	26 %	22 %	42 %	22 %
policie	35 %	36 %	53 %	34 %	58 %
nechat	10 %	8 %	4 %	7 %	2 %
zneškodnit	0 %	8 %	2 %	0 %	1 %
uplatnit kdekoli	10 %	19 %	10 %	10 %	9 %
uplatnit s podmínkou	29 %	3 %	10 %	7 %	8 %

Zdroj: Vlastní zpracování dotazníkového šetření

Z dotazníkového šetření vyplývá, že zhruba 10 % respondentů se již s padělanou bankovkou setkalo. Nejvíce padělků mezi respondenty bylo zaznamenáno v Karlovarském kraji, nejméně pak v kraji Jihočeském a Vysočina. Nejčastějším případem padělku byla bankovka o hodnotě 1 000 Kč. Nejméně padělků bylo mezi respondenty zaznamenáno nejnižší a nejvyšší nominální hodnoty, tedy 100 Kč a 5 000 Kč. Zhruba třetina dotazovaných osob uvedla, že již někdy během svého života platila americkými dolary. Valná většina z nich však zároveň uvedla, že není schopna rozpoznat bankovky jednotlivých hodnot od sebe. Dále z šetření vyplývá, že pohlaví nemá zásadní vliv na chování při styku s padělanými bankovkami. Větší vliv má vzdělání a překvapivě největší vliv má forma podání dotazníku.

4 Výsledky a diskuse

4.1 Porovnávání měny

Pro porovnání měn české koruny a amerického dolaru je nutno brát v potaz velké rozdíly mezi zeměmi, mezi jejich politikou, kulturou a spousty dalších faktorů. USA je mnohonásobně větší zemí, její měnou lze platit ve většině zemí světa. Z toho důvodu je i v oběhu vyšší množství amerických dolarů v poměru na jednoho občana USA či jiné země mající USD jako oficiální měnu než českých korun v poměru na jednoho obyvatele ČR. Na jednoho občana ČR vychází v oběhu hotovost v hodnotě 55 tis. Kč. Na jednoho občana USA a zemí užívající americký dolar jako svou oficiální měnu to je ekvivalent více než 95 tis. Kč.

4.2 Ochrana měn

Bankovky jsou chráněny různými ochrannými prvky. Česká koruna je chráněna vyšším počtem ochranných prvků než americký dolar. Významným krokem k ochraně měny je stahování starých vzorů z oběhu a jejich nahrazování novými bankovkami s vyšším počtem ochranných prvků či s vyvinutějšími a lepšími ochrannými prvky než přechází vzory. Tento krok však Spojené státy se svou měnou nepodstupují již od roku 1928. Je sice velmi nepravděpodobné, že by se běžný občan setkal s takto starou bankovkou, jelikož jsou cílem sběratelů. Pro padělatele je však jednodušší pokusit se o napodobení staršího vzoru bankovky, u které má vysokou pravděpodobnost, že v případě zdařilého napodobení, se mu podaří padělek poslat do oběhu. Dalším poznatkem, na který práce poukazuje, je fakt, že tisk bankovky amerického dolaru je nákladnější než tisk bankovky české koruny. Lze tedy hodnotit, že česká koruna je bezpečnější měnou a to nikoli na úkor ceny.

4.3 Padělky

Struktura peněz v oběhu v ČR ukazuje na nejčastější výskyt bankovky o hodnotě 1000 Kč, která je zároveň nejčastěji napadanou bankovkou ze strany padělatelů. Nejvíce zadržených padělků bylo v posledních letech v ČR zadrženo v roce 2009. Možným vysvětlením je současně probíhající ekonomická krize. Do oběhu se dostávají padělky amerického dolaru vyššího stupně než padělky české koruny, což může být faktorem poukazujícím na nižší ochranu amerického dolaru a tím i jeho snazší padělatelnost.

4.4 Volba otázek dotazníku

Velká část práce se zabývá hodnocením proběhlého dotazníkového šetření. Hlavním cílem bylo zjištění znalosti občanů v oblasti ochrany a rozpoznání české koruny. Pro tento účel byly zvoleny tři otázky, které byly rozdílně náročné pro respondenty. Nejnižší znalost prokázali respondenti na otázku zaměřenou na konkrétní ochranné prvky na dvousetkorunové bankovce. Pouhých 19 % osob zodpovědělo správně, že se na této bankovce nevyskytuje iridiscentní pruh. Při volení nabízených odpovědí však nebyla nabídnuta odpověď „okénkový proužek“, což mohlo zapříčinit u neznalých respondentů záměnu a to ovlivnit jejich rozhodování. Pro respondenty se jeví jako neznámý ochranný prvek mikrotext a soutisková značka, což byly dvě odpovědi, které uváděly za správné.

Další otázkou, která by do práce zapadala a měla velký přínos, by mohla být otázka na výši hotovosti, kterou respondenti běžně u sebe nosí. V práci je zmíněno, že v oběhu je zhruba 55 tis. Kč na jednoho obyvatele ČR, v čemž je započtena i hotovost na pokladnách v obchodech aj.

4.5 Zjištění z dotazníku

Zajímavým zjištěním byl mj. fakt, že zda respondent pracuje s hotovostí, či nikoli, nemá vliv na jeho znalost ohledně ochranných prvků bankovek. Stejně tak se neprojevil vliv pohlaví ani výraznější vliv nejvyššího dosaženého vzdělání osob na znalost ochranných prvků. Téměř třetina dotazovaných uvedla, že již někdy platila americkými dolary. Zároveň však uváděla, že není schopna rozlišit jednotlivé bankovky USD od sebe jinak než napsanou číslicí udávající hodnotu. Očekávaným výsledkem se může zdát souvislost nejvyššího dosaženého vzdělání s chováním v případě styku s podezřelou bankovkou. Mnohem více lidí se základním vzděláním by se pokusilo o posláni bankovky do oběhu než lidí s vysokoškolským vzděláním. S tím může souviset neznalost podstupovaného rizika. Dalším zajímavým faktem je, že na otázky ohledně poctivosti a chování má vliv forma podání dotazníku. Mnohem méně respondentů, kteří vyplnili papírový dotazník a museli ho fyzicky odevzdat tazateli či jím pověřené osobě, se přiznalo, že by případně podezřelou bankovku poslalo do oběhu. Oproti tomu respondenti vyplňující dotazník online formou tuto možnost připouštěli.

5 Závěr

Práce porovnává oficiální měnu České republiky oproti oficiální měně Spojených států amerických se zřetelem na použití jednotlivých měn. Česká koruna je oficiální a používanou měnou pouze jednoho státu, americký dolar je oficiální měnou více států a v mnoha dalších je měnou uznávanou a přijímanou. Americký dolar je často napadanou měnou převážně ze strany rozvojových zemí.

Práce se opírá o veřejně přístupná data ČNB, která uvádí počet padělků různých měn na území ČR. Na základě těchto dat lze konstatovat, že počet zadržených padělků české koruny klesá a společně s počtem klesá i kvalita padělků. Opačný trend vykazují americké dolary zadržené na našem území. Celkově jsou zadržené padělky české koruny méně kvalitní než zadržené padělky amerického dolaru. Nejčastěji padělanou bankovkou české koruny je tisícikoruna, což potvrzuje i provedené dotazníkové šetření. Nejčastějším místem výskytu padělaných bankovek je hlavní město Praha.

Z provedeného dotazníkového šetření vyplynul fakt, že na znalost ochranných prvků české koruny nemá vliv pohlaví, věk, ani to, zda respondent pracuje s hotovostí jako to, zda se daná osoba s padělkem již někdy setkala.

Výsledkem porovnání padělatelnosti je i fakt, že česká koruna je silněji chráněna nejen počtem a kvalitou ochranných prvků, ale i vlivem průběžného stahování starších vzorů z oběhu. USA nemá zavedeny jednotné tresty za trestné činy, tedy ani za čin padělání bankovek. Je možné však hodnotit, že ve většině států USA je v porovnání s jinými trestnými činy na padělání bankovek pohlíženo jako na mírnější čin než padělání bankovek v ČR v porovnání s jinými činy. Vydání bankovky amerického dolaru je nákladnější než vydání bankovky české koruny a zároveň bankovka amerického dolaru není tolik chráněna jako bankovka české koruny.

6 Seznam použitých zdrojů

- Adkins, T. (8. 27 2018). *Investopedia*. Načteno z <https://www.investopedia.com/articles/forex/040915/countries-use-us-dollar.asp>
- Amadeo, K. (19. 2 2018). *The ballance*. Získáno 29. 9 2018, z <https://www.thebalance.com/world-currency-3305931>
- Bajer, J. (2003). *Papírová platidla České republiky 1993-2003*. Praha: ELEKTRIS.
- Bajer, J. (2003). *Papírová platidla Československa 1919-1993*. Praha: ELEKTRIS.
- Benda, V. (5. 3 2018). *ČNB.CZ*. Získáno 26. 9 2018, z https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/benda_20180305_tk_padelky_2017.pdf
- Bohuslav Hlinka, P. R. (1981). *Peníze celého světa*. Praha: Mladá fronta Praha.
- Bolfová, P. (25. 6 2007). *ČNB*. Načteno z https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070625_nova_2000.html
- Burger, A. (2007). *Đáblova dílna*. Německo: Nakladatelství Svoboda.
- Coin collection market*. (27. 8 2018). Načteno z <https://www.coincollectionmarket.com/en/blog/post/us-states-collection-quarters-25-cents-of-a-dollar>
- Curexxy.com*. (2018). Získáno 22. 9 2018, z <https://www.curexxy.com/us-dollar-security-features>
- ČNB. (nedatováno). Získáno 17. 9 2018, z https://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/ukonceni_platnosti/ukonceni_bankovek_vzor_1993.html
- ČNB. (31. 1 2007). Získáno 17. 9 2018, z https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2007/070131_neplatne_bankovky.html
- ČNB. (27. 8 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/pocty_minci_obecny_kov.html
- ČNB. (2018). Získáno 19. 8 2018, z https://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranné_prvky/ochranné_prvky_1000.html
- ČNB. (2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_pozm_bankovy.html
- ČNB. (10. 10 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html
- ČNB. (11. 10 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/obezivo_velke.png
- ČNB. (31. 12 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/obeh/struktura_index.html
- ČNB. (31. 1 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_celkem.html
- ČNB. (31. 1 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_zad_pol.html
- ČNB. (31. 1 2018). Načteno z https://www.cnb.cz/cs/platidla/padelky/pad_predl.html
- ČZSO. (8. 10 2018). *Český statistický úřad*. Načteno z <http://apl.czso.cz/pll/rocnka/rocnka.presmsocas>
- Doležal, I. (11. 10 2018). Načteno z http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=7003&buxus_svettisku
- Dufková, V. (2016). *Epocha*.
- Ducháček, J. (5. 9 2018). *Ekonomika.idnes*. Načteno z https://ekonomika.idnes.cz/cnb-bankovky-bezpecnostni-prvky-penize-koruna-flo/ekonomika.aspx?c=A180905_102433_ekonomika_mato
- Epravo. (15. 11 2017). *Epravo.cz*. Načteno z <https://www.epravo.cz/m/padelani-a-pozmenovani-penez-106643.html>
- Federal reserve.gov*. (27. 9 2018). Získáno 30. 9 2018, z https://www.federalreserve.gov/paymentsystems/coin_currircrvolume.htm

- Find a grave.* (6. 8 2018). Načteno z <https://www.findagrave.com/memorial/82765674/joseph-a-walker>
- Find a grave.* (6. 8 2018). Načteno z <https://www.findagrave.com/memorial/82765674/joseph-a-walker>
- Followill, P. (nedatováno). *Criminal defense lawyer*. Získáno 9. 9 2018, z <https://www.criminaldefenselawyer.com/crime-penalties/federal/counterfeiting.htm>
- Fuchs, K., & Tuleja, P. (2005). *Základy ekonomie*. Praha: Ekopress, s.r.o.
- Glos, H. (15. 6 2012). *ČT 24*. Získáno 10. 2 2019, z [ceskatelevize.cz: https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1164697-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle](https://ct24.ceskatelevize.cz/ekonomika/1164697-prvni-bankovky-v-ceskych-zemich-se-jmenovaly-bankocetle)
- Hlinka Bohuslav, D. P. (1975). *Peníze - poklady - padělky*. Praha: Orbis.
- Houser, P. (7. 3 2008). *Computerworld*. Načteno z <https://computerworld.cz/securityworld/mimo-usa-obiha-falesnych-dolarovych-bankovek-za-61-milionu-dolaru-45933>
- Chang, S. (28. 11 2017). *Market Watch*. Získáno 29. 8 2018, z <https://www.marketwatch.com/story/this-is-how-much-money-exists-in-the-entire-world-in-one-chart-2015-12-18>
- Christophers Brett, L. A. (2017). *Money and finance after the crisis*. Hoboken, NJ, USA: Wiley Blackwell.
- I test cash.* (30. 6 2015). Získáno 10. 9 2018, z 5 of the Biggest Money Counterfeiters From the Past 20 Years: <https://www.itestcash.com/blogs/news/biggest-money-counterfeiters-from-the-past-20-years>
- Jednotky.cz.* (20. 6 2018). Načteno z Převody jednotek : <https://www.jednotky.cz/hmotnost/libra/?hodnota=1>
- Kalabiš, Z. I. (Editor). (28. 1 2014). *Zlatá koruna*. Získáno 17. 9 2018, z <http://www.zlatakoruna.info/zpravy/prijimani-zakonnych-penez-vymena-poskozenych-bankovek>
- Knolová, p. M. (30. 8 2018). *Policie.cz*. Získáno 5. 9 2018, z [Policie.cz: http://www.policie.cz/clanek/navrh-na-obzalobu-za-padelani-penez.aspx](http://www.policie.cz/clanek/navrh-na-obzalobu-za-padelani-penez.aspx)
- Korynta, A. I. (2004). *Svět tisí*. Načteno z http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=7003&buxus_svettisku.
- Kurzy.cz.* (7 2018). Získáno 29. 8 2018, z [Kurzy.cz: https://www.kurzy.cz/kurzy-men/historie/cerven-2018/](https://www.kurzy.cz/kurzy-men/historie/cerven-2018/)
- Legal Information Institute.* (10. 9 2018). Načteno z <https://www.law.cornell.edu/uscode/text/18/471>
- Litschmannová, M. (9. 2 2019). *Škomam*. Načteno z https://homel.vsb.cz/~lit40/SKOMAM_09.PDF
- Ljung, M. (13. 7 2018). *Papírová platidla, bankovky*. Načteno z <http://www.papirovaplatidla.cz/informace/okolkovani>
- Mihr. (2013). *Platební karty a peníze*. Získáno 12. 2 2019, z <https://karty-penize.webnode.cz/bankovky-a-mince/americka-mena-usd/>
- Mitchell, C. (28. 7 2017). *Quora.com*. Získáno 16. 9 2018, z <https://www.quora.com/How-does-one-handle-a-counterfeit-bill-Does-the-bank-replace-it>
- Němečková, M. (12. 6 2018). *czso.cz*. Získáno 29. 8 2018, z <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/pohyb-obyvatelstva-1-ctvrtletí-2018>
- Novotný, R. (16. 7 2008). *Měsíc.cz*. Získáno 26. 3 2019, z <https://www.mesec.cz/clanky/jsou-jeste-penize-kryte-zlatem/>
- Papírová platidla.cz* . (19. 9 2018). Načteno z <http://www.papirovaplatidla.cz/informace/ochranne-prvky/vodoznak>

- Parr, J. (6. 8 2018). *Secret Service*. Načteno z <https://www.secretservice.gov/about/history/honor/>
- Penize.org. (9. 10 2018). Načteno z <http://penize.org/historie-penez/>
- Redakce (Editor). (2. 1 2019). *Kurzy*. Získáno 13. 2 2019, z <https://www.kurzy.cz/zpravy/478220-kurzovni-listek-cnb-na-stredu-02-01-2019/>
- Saumelson, A. P., & William D, N. (1995). *Ekonomie*. Svoboda Servis.
- sB., T. z. (17. 9 2015). *Zákony.centrum*. Získáno 5. 9 2018, z <http://zakony.centrum.cz/trestni-zakonik/cast-2-hlava-6-dil-1-paragraf-233>
- Seward, W. (2008). *Exploring American History*. New York: Marshall Cavendish.
- Stawick, S. (14. 3 2003). *Treasury.gov*. Načteno z <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/js108.aspx>
- Stříbrňák.cz*. (nedatováno). Získáno 19. 4 2018, z Numismatické fórum, určování mincí a bankovek: stribrnak.cz/slavnikovske-mincovnictvi
- Surga, L. J. (2012). *České bankovky a mince 1993-2012* (1. vyd.). Praha: JEROME s.r.o. Získáno 28. 9 2018
- The World Bank*. (9. 10 2018). Načteno z <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>
- Trading economics*. (8. 10 2018). Načteno z <https://tradingeconomics.com/united-states/gdp>
- Treasury*. (9 2006). Načteno z <https://www.treasury.gov/about/organizational-structure/offices/DomesticFinance/Documents/the%20use%20and%20counterfeiting%20of%20u.s.%20currency%20abroad%20part%203%20september2006.pdf>
- USA, V. (2. 8 2018). *Americké centrum*. Načteno z <http://www.americkecentrum.cz/strucna-historie-usa>
- USCURRENCY*. (2. 8 2018). Načteno z <https://www.uscurrency.gov/history>
- Velešíková, L. (1. 1 2017). *ČNB*. Získáno 15. 9 2018, z https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/zivotni_situace/padelane_penize.html
- Verner, I. (6. 11 2016). *E15*. Načteno z <https://www.e15.cz/magazin/historie-padelatelstvi-od-holeni-minci-po-moderni-tiskove-metody-1324777>
- Verner, I. (6. 11 2016). *E15.CZ*. Načteno z <https://www.e15.cz/magazin/historie-padelatelstvi-od-holeni-minci-po-moderni-tiskove-metody-1324777>
- Videoman (Režisér). (2015). *Nová metoda padělání bankovek* [Film]. Získáno 6. 10 2018, z <https://www.videoman.gr/cs/83847>
- Wolf, V. (14. 1 2017). *Lidovky*. Načteno z http://ceskapozice.lidovky.cz/kde-a-jak-vznikaji-bankovky-ddn-/tema.aspx?c=A170113_094701_pozice-tema_houd
- World meters*. (29. 8 2018). Načteno z <http://www.worldometers.info/world-population/us-population/>
- Worldometers*. (8. 10 2018). Načteno z <http://www.worldometers.info/world-population/czech-republic-population/>

7 Přílohy

Příloha 1 Vzor formuláře nutného vyplnit při odevzdání podezřelé bankovky - ČR.....	I
Příloha 2 Vzor formuláře nutného vyplnit při odevzdání podezřelé bankovky - USA	IV
Příloha 3 Struktura peněz v oběhu ČR.....	V
Příloha 4 Dotazník	VI

Potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí

Datum zadržení:

Důvod zadržení (*zakroužkujte některou z níže uvedených možností*): a) podezřelé bankovky nebo mince

b) nestandardně poškozené tuzemské bankovky nebo mince

Počet kusů / hodnota	Měna	Vzor (série)	Sériové číslo nebo ročník ražby	Celková částka (slovy)

Obchodní firma nebo název a sídlo zadržitele – právnické osoby, nebo jméno a adresa bydliště na území České republiky zadržitele – fyzické osoby:

.....
.....

.....
.....

Jméno předložitele – fyzické osoby (u cizinců státní příslušnost), nebo obchodní firma nebo název předložitele – právnické osoby:

.....
.....

.....
.....

Datum narození: Druh a číslo dokladu:

Adresa bydliště na území České republiky (u právnických osob sídlo):

.....
.....

.....

Adresa stálého bydliště cizince nebo sídla (u právnických osob) v zahraničí:

Popis okolností a způsobu, jakým došlo k poškození tuzemských bankovek nebo mincí, včetně časových údajů:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Tuto část vyplňte pouze v případě, že došlo k zadržení bankovek v neanonymním zařízení

(§ 11 odst. 2 zákona č.136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí).

Typ, model a výrobní nebo jiné číslo neanonymního zařízení:

.....
.....

Místo, kde je neanonymní zařízení provozováno:

.....

.....
Podpis předložitele

.....
Podpis zadržitele (příp. otisk razítka)

Poučení k zadržení nestandardně poškozených tuzemských bankovek nebo mincí:

Česká národní banka pokládá vyplnění tohoto formuláře předložitelem, kterému byly zadrženy nestandardně poškozené tuzemské bankovky nebo mince, za žádost o jejich náhradu ve smyslu

§ 10 odst. 3 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí, ve znění pozdějších předpisů. Česká národní banka je podle tohoto ustanovení oprávněna náhradu poskytnout v odůvodněných případech, souvisejících zejména se živelní pohromou či jinou událostí vážně postihující nebo ohrožující majetek, nebo s následkem trestného činu.

DOES THE CUSTOMER HAVE ANY INFORMATION AS TO THE SOURCE OF THE COUNTERFEIT?	☐ Yes	☐ No
WAS THERE ANY SUSPICIOUS ACTIVITY?	☐ Yes	☐ No
IS THIS A NON - CUSTOMER?	☐ Yes	☐ No
REMARKS:		

DISPOSITION (For Secret Service Use Only)

Genuine note and SSF 1604 returned to bank (Receipt No. _____)

This form is not subject to the requirements of Pub. L. 96-511 "Paperwork Reduction Act of 1980." 44 U.S.C., Chapter 35, Section 3518 (c)(1)(A) states that, "...this chapter [Chapter 35] does not apply to the collection of information ... during the conduct of a Federal criminal investigation..."

PLEASE SUBMIT TO THE LOCAL SECRET SERVICE JURISDICTIONAL FIELD OFFICE

SSF 1604 (Rev. 09/2015)

Page 1 of 1

Příloha 3 Struktura peněz v oběhu ČR

Struktura peněz v oběhu podle stavu ke dni 31. 12. 2018

Nominální hodnota	V oběhu v mil. Kč	Podíl v %	V oběhu v mil. kusů	Podíl v %	Počet kusů připadajících na 1 obyvatele ČR
bankovky					
5 000 Kč	158 833,3	25,7 %	31,8	6,7 %	3,0
2 000 Kč	258 480,8	41,8 %	129,2	27,2 %	12,2
1 000 Kč	141 176,1	22,8 %	141,2	29,8 %	13,3
500 Kč	22 073,8	3,6 %	44,1	9,3 %	4,2
200 Kč	12 917,3	2,1 %	64,6	13,6 %	6,1
100 Kč	6 329,6	1,0 %	63,3	13,3 %	6,0
bankovky celkem	599 810,9	97,0 %	474,2	100,0 %	44,7
mince					
50 Kč	6 866,6	1,1 %	137,3	7,0 %	13,0
20 Kč	4 215,1	0,7 %	210,8	10,7 %	19,9
10 Kč	2 377,7	0,4 %	237,8	12,1 %	22,4
5 Kč	1 399,7	0,2 %	279,9	14,2 %	26,4
2 Kč	997,7	0,2 %	498,9	25,4 %	47,1
1 Kč	601,2	0,1 %	601,2	30,6 %	56,7
mince celkem	16 458,0	2,7 %	1 965,9	100,0 %	185,5
pamětní mince	2 360,5	0,4 %	2,7		
Celkem	618 629,4	100,0 %	2 442,8		230,2

1) Obecná část

a. Jste:

- Muž
- Žena

b. Ve kterém kraji bydlíte?

- Hlavní město Praha
- Středočeský
- Jihočeský
- Plzeňský
- Karlovarský
- Ústecký
- Liberecký
- Královéhradecký
- Pardubický
- Olomoucký
- Moravskoslezský
- Jihomoravský
- Zlínský
- Vysočina

c. Vaše nejvyšší dosažené vzdělání

- Základní
- Střední bez maturity
- Střední s maturitou
- Vysokoškolské – bakalářské
- Vysokoškolské – navazující

d. Zaškrtněte, prosím, Váš věk

- Do 20 let
- 21 – 30 let
- 31 – 40 let
- 41 – 50
- 51 let a více

2) Zkušenosti s padělkami

a. Setkal/a jste se někdy s padělanou bankovkou?

- Ne
- Ano

1. Pokud jste zaškrtnl/a odpověď ano, o jakou měnu šlo?

- Česká koruna

i. Napište prosím, o jakou hodnotu se jednalo:

- Americký dolar
- Jiná
-

- b. Pracujete s hotovostí?
- Ano
 - Ne
- 3) Vzdělání v oblasti padělání
- a. Kolik ochranných prvků má česká tisícikorunová bankovka?
- 1-3
 - 4-6
 - 7-9
 - Více než 10
- b. Na které bankovce je vyobrazen portrét Boženy Němcové?
- 100 Kč
 - 200 Kč
 - 500 Kč
 - 1000 Kč
 - 2000 Kč
 - 5000 Kč
- c. Který z níže vyjmenovaných ochranných prvků NENÍ na 200 Kč bankovce?
- Vodoznak
 - Soutisková značka
 - Speciální papír
 - Iridiscentní pruh
 - mikrotext
- 4) USD
- a. Platil/a jste někdy dolary?
- Ne
 - Ano
- b. Pokud jste odpověděl/a na předchozí otázku „ano“: Jste schopni odlišit hodnotu konkrétní dolarové bankovky podle něčeho jiného, než podle vyobrazení číslovky? Pokud ano, napište, prosím, podle čeho to poznáte:
- 5) Chování
- a. Co byste dělal/a, kdybyste měl/a podezření, že některá z bankovek ve Vaší peněžence je padělaná?
- Odevzdal/a na policii
 - Odeslal/a do ČNB
 - Zkusil/a uplatnit kdekoli
 - Zkusil/a uplatnit někde, kde předpokládám nižší vzdělanost prodejců (důchodci, hodně mladí lidé, cizinci..)
 - Zneškodnil/a ji
 - Nechal/a si ji